บทที่ 5
ความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม และ การจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว

ในบทนี้ผู้วิจัยเน้นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว และปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผลการศึกษาในส่วนนี้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structural Interview Schedule) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านหรือประธานชุมชน จำนวน 285 หมู่บ้าน/ชุมชน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีบรรยายประกอบตารางในรายละเอียด 6 ส่วน ดังนี้

1. การจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว
2. ลักษณะของชุมชนชายแดนไทย-ลาวกับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว
3. การสนับสนุนของภาครัฐต่อชุมชนชายแดนไทย-ลาวกับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว
4. ศักยภาพของชุมชนชายแดนไทย-ลาวกับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว
5. ภาวะความทันสมัยของชุมชนชายแดนไทย-ลาวกับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว
6. ความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย-ลาวกับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว

1. การจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว

จากการที่ชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว ต้องพบกับการเปลี่ยนแปลงมากมายทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม จากการพัฒนาก้าวสู่ความทันสมัย ทำให้ชุมชนต้องประสบความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม จึงมีความจำเป็นที่ชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาวต้องมีการปรับตัวและการจัดการกับความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมนั้น ซึ่งการจัดการดังกล่าวดำเนินการครอบคลุมใน 5 มิติ ได้แก่ 1) มิติด้านการพิจารณาบริบทและสภาพแวดล้อม มี 7 ข้อคำถาม 2) มิติ

ด้านการค้นหาและระบุความเสี่ยง มี 12 ข้อคำถาม 3) มิติการวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยง มี 8 ข้อคำถาม 4) มิติการตอบโต้ความเสี่ยง มี 7 ข้อคำถาม และ 5) มิติการตรียมความพร้อมของชุมชน มี 23 ข้อคำถาม เพื่อเป็นการปรับฐานค่าเฉลี่ยให้เท่ากัน ผู้วิจัยกำหนดประมาณค่าเฉลี่ยที่ค่าคะแนนสูงสุด (Maximum) ที่ 100 คะแนนเท่ากัน

เมื่อพิจารณาระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว พบว่า ชุมชนชายแดนไทย-ลาวส่วนมากมีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 53.3 มีค่าเฉลี่ยปรับฐาน 61.90 คะแนน โดยให้ความสำคัญในการจัดการในด้านการพิจารณาบริบทและสภาพแวดล้อม มีคะแนนเฉลี่ยหลังปรับฐานสูงสุด 70.33 คะแนน รองลงมาคือ มิติในการเตรียมความพร้อมของชุมชน มีคะแนนเฉลี่ย 66.16 คะแนน มิติด้านการวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยง และมิติด้านการค้นหาและระบุความเสี่ยงมีคะแนนเฉลี่ย 59.79 และ 57.72 คะแนน ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ชุมชนส่วนมากมีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง ชี้ให้เห็นว่า ชุมชนชายแดนไทยลาวมีแนวโน้มให้ความสำคัญกับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนต่ำสุดและสูงสุด ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม จำแนกตามมิติในการจัดการ (N = 285)

การจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม	ระดับการจัดการความเสี่ยงฯ				ค่าเฉลี่ยปรับฐาน	SD.	Min	Max.
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	รวม				
มิติด้านการพิจารณาบริบทและสภาพแวดล้อม	12.7	42.6	44.7	100.0	70.33	4.27	4.00	21.00
มิติด้านการค้นหาและระบุความเสี่ยง	13.0	56.8	30.2	100.0	57.72	7.90	1.00	36.00
มิติการวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยง	21.8	44.2	34.0	100.0	59.79	5.67	2.00	24.00
มิติด้านการตอบโต้ความเสี่ยง	31.2	43.5	25.3	100.0	49.29	3.55	2.00	21.00
มิติด้านการเตรียมความพร้อมของชุมชน	18.2	52.3	29.5	100.0	66.16	11.23	18.00	69.00
ในภาพรวม	25.6	53.3	21.1	100.0	61.90	25.41	48.0	171.00

1.1 การจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมด้านการพิจารณาบริบทและสภาพแวดล้อม

การพิจารณาบริบทและสภาพแวดล้อม หมายถึง การทำความเข้าใจกับบริบทและสภาพแวดล้อมของชุมชนเพื่อกำหนดเป้าหมายของการดำเนินกิจกรรมรวมถึงกระบวนการปฏิบัติกฎระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชน รวมทั้งต้องมีการแจ้งให้สมาชิกในชุมชนได้รับทราบกิจกรรมการดำเนินงานของชุมชนด้วย

ผลการวิเคราะห์ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมด้านการพิจารณาบริบทและสภาพแวดล้อมมีค่าคะแนนเฉลี่ย 14.77 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.27 จากคะแนนเต็ม 21 คะแนน พบว่า ชุมชนชายแดนไทย-ลาวส่วนมาก มีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในมิติด้านการพิจารณาบริบทและสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับสูง (16.0-21.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 44.7 รองลงมาคือระดับปานกลาง (10.0-15.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 42.6 ดังแสดงในตารางที่ 5

แสดงให้เห็นว่า ชุมชนชายแดนไทย-ลาวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในมิติการพิจารณาบริบทและสภาพแวดล้อม สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจกับบริบทและสภาพแวดล้อมของชุมชน รวมถึงการกำหนดเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรมหรือการแก้ไขปัญหา อีกทั้งมีการแจ้งให้สมาชิกในชุมชนรับทราบเป้าหมายร่วมกันเพื่อความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาในชุมชน

ตารางที่ 5 ร้อยละของชุมชนชายแดนไทย–ลาว จำแนกตามการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมด้านการพิจารณาบริบทและสภาพแวดล้อม (N = 285)

ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ด้านการพิจารณาบริบทและสภาพแวดล้อม	ร้อยละ
ระดับต่ำ (4.0 – 9.0 คะแนน)	12.7
ระดับปานกลาง (10.0 – 15.0 คะแนน)	42.6
ระดับสูง (16.0 – 21.0 คะแนน)	44.7
รวม	100.0
$\bar{x}$ = 14.77; SD = 4.27	MIN = 4.00, MAX = 21.00

เมื่อพิจารณาระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติการพิจารณาบริบทและสภาพแวดล้อมเป็นรายข้อ โดยพิจารณาจากข้อคำถามพบว่า ชุมชนชายแดนไทย–ลาว มีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในมิติการพิจารณาบริบทและสภาพแวดล้อมในระดับสูง สูงสุดใน 3 อันดับแรกในเรื่อง คณะกรรมการหมู่บ้านได้แจ้งให้สมาชิกในชุมชนทราบถึงเป้าหมายของทุก ๆ กิจกรรมที่จะดำเนินการในชุมชน (ข้อ 2) มีระดับปฏิบัติเป็นประจำและบ่อยครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 89.5 อันดับที่สองสมาชิกในชุมชนมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรมในของชุมชน (ข้อ 3) และอันดับที่สาม ก่อนการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ในชุมชนได้มีการศึกษาและกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับที่ต้องใช้ร่วมกัน (ข้อ 5) มีระดับปฏิบัติเป็นประจำและบ่อยครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 84.6 และ 77.9 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามยังคงมีชุมชนชายแดนไทย-ลาว ที่มีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในมิติการพิจารณาบริบทและสภาพแวดล้อมที่อยู่ในระดับต่ำ 3 อันดับแรก คือ ชุมชนไม่มีการกำหนดแนวทางหรือวิธีการในการดำเนินกิจกรรม เช่น การขัดนิทรรศการ การอบรม การสาธิต เป็นต้น (ข้อ 4) ในระดับไม่เคยปฏิบัติและนาน ๆ ครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 42.1 อันดับสอง ไม่หาแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินกิจกรรม เช่น การสร้างเครือข่าย การขอรับการสนับสนุนเป็นต้น (ข้อ 7) และอันดับสุดท้าย ไม่มีการแจ้งให้สมาชิกในชุมชนทราบถึงกฎระเบียบข้อตกลงที่ใช้ร่วมกัน เช่น การจับปลาในหนองน้ำสาธารณะ การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน เป็นต้น (ข้อ 6) ในระดับไม่เคยปฏิบัติและนาน ๆ ครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 31.9 และ 27.1 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 6

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ห้องสมุดงานวิจัย

ตารางที่ 6 ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติการพิจารณาบริบทและสภาพแวดล้อม (N = 285)

การจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย – ลาว ในมิติการพิจารณาบริบทและสภาพแวดล้อม	ระดับการปฏิบัติ				รวม
	ไม่เคย	นาน ๆ ครั้ง	บ่อยครั้ง	ประจำ	
1. ชุมชนมีการกำหนดเป้าหมายของกิจกรรมที่จะดำเนินการพัฒนาชุมชนหรือแก้ไขปัญหาของชุมชน	2.5	20.0	36.8	40.7	100.0
2. คณะกรรมหมู่บ้าน/ชุมชน ได้แจ้งให้สมาชิกในชุมชนทราบถึงเป้าหมายของทุกๆกิจกรรมที่จะดำเนินการในชุมชน	1.4	9.1	40.7	48.8	100.0
3. สมาชิกในชุมชนมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรมในข้อ 1.1	1.8	13.7	41.8	42.8	100.0
4. ชุมชนมีการกำหนดแนวทางหรือวิธีการในการดำเนินกิจกรรม เช่น การจัดนิทรรศการ การอบรม การสาธิต เป็นต้น	3.9	38.2	34.0	23.9	100.0
5. ก่อนการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ในชุมชน ได้มีการศึกษาและกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับที่ต้องใช้ร่วมกัน	2.5	19.6	35.1	42.8	100.0
6. แจ้งให้สมาชิกในชุมชนทราบถึงกฎระเบียบข้อตกลงที่ใช้ร่วมกัน เช่น การจับปลาในหนองน้ำสาธารณะ การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน เป็นต้น	6.7	20.4	32.6	40.4	100.0
7. หาแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินกิจกรรม เช่น การสร้างเครือข่าย การขอรับการสนับสนุน เป็นต้น	5.6	26.3	39.6	28.4	100.0

1.2 การจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมด้านการค้นหาและระบุความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม

การระบุและค้นหาความเสี่ยงหมายถึงการพิจารณาถึงสิ่งที่เป็นอุปสรรคที่จะทำให้การพัฒนาหรือการแก้ไขปัญหาของชุมชนไม่ประสบความสำเร็จ ซึ่งมีขั้นตอนคือการสำรวจความเสี่ยงทั้งจากข้อมูลภายในและภายนอกชุมชน การพิจารณาความรุนแรงและโอกาสของการเกิดขึ้นของความเสี่ยง แล้วรวบรวมประเด็นเหตุการณ์ความเสี่ยงที่เป็นปัญหาและอุปสรรค ทำการบันทึกข้อมูลและเหตุการณ์ รวมถึงทำการแยกกลุ่ม ประเภทของปัญหาหรือสถานการณ์ที่อาจมีผลกระทบต่อชุมชน เพื่อที่จะนำไปใช้ในการตัดสินใจวางแผนดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่อไป

ผลการวิเคราะห์ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมด้านการค้นหาและระบุความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมมีค่าเฉลี่ย 20.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 7.90 จากคะแนนเต็ม 36 พบว่า ชุมชนชายแดนไทย-ลาวส่วนมากมีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและ

สิ่งแวดล้อมในมิติด้านการค้นหาและระบุความเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลาง (13.0-24.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 56.8 รองลงมาคือระดับสูง (25.0-36.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 30.2 ดังรายละเอียดในตารางที่ 7

แสดงให้เห็นว่าชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมด้านการค้นหาและระบุความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม สะท้อนให้เห็นว่าในชุมชนมีการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของชุมชนทั้งกายภาพและทรัพยากรที่มี มีการพิจารณาถึงปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นและมีผลกระทบต่อสมาชิกในชุมชน รวมทั้งมีการบันทึกและรวบรวมประเด็นปัญหาและสถานการณ์ที่อาจมีผลกระทบต่อชุมชนไว้ เพื่อประโยชน์ในการใช้เป็นแนวทางดำเนินกิจกรรมเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ไม่ให้เกิดขึ้นอีก ซึ่งในขั้นตอนนี้ทุกชุมชนหรือหมู่บ้านมีการดำเนินการอยู่แล้วตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชน/หมู่บ้านที่กำหนดไว้ว่าต้องมีการวิเคราะห์ชุมชน เพื่อจัดทำแผนพัฒนาชุมชน/หมู่บ้าน แต่อาจจะแตกต่างกันบ้างในรายละเอียดการดำเนินการ

ตารางที่ 7 ร้อยละของชุมชนชายแดนไทย–ลาว จำแนกตามการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมด้านการค้นหาและระบุความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม (N = 285)

ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย – ลาว ด้านการค้นหาและระบุความเสี่ยง	ร้อยละ
ระดับต่ำ (1.0 – 12.0 คะแนน)	13.0
ระดับปานกลาง (13.0 – 24.0 คะแนน)	56.8
ระดับสูง (25.0 – 36.0 คะแนน)	30.2
รวม	100.0
$\bar{X}$ = 20.78; SD = 7.90	MIN = 1.00, MAX = 36.00

เมื่อพิจารณาระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติการค้นหาและระบุความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นรายข้อ โดยพิจารณาจากข้อคำถามพบว่า ชุมชนชายแดนไทย–ลาว มีระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในมิติการค้นหาและระบุความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ในระดับสูง 3 อันดับแรก ในเรื่องมีการบันทึกข้อมูลพื้นฐานของชุมชน เช่นข้อมูลประชากร ทรัพยากร สภาพกายภาพ (ข้อ 1) มีระดับปฏิบัติเป็นประจำและบ่อยครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 73.7 อันดับที่ 2 มีการหารือหรือ

สอบถามปัญหาของชุมชนที่อาจมีผลกระทบกับสมาชิกในชุมชนจากสมาชิกในชุมชนเอง (ข้อ 2) และอันดับสุดท้าย มีการสอบถามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่อาจมีผลกระทบกับสมาชิกในชุมชนจากสมาชิกในชุมชนเอง มีระดับปฏิบัติเป็นประจำและบ่อยครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 69.8 และ 65.1 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามยังคงมีชุมชนชายแดนไทย-ลาวที่มีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในมิติการค้นหาและระบุความเสี่ยงทางสังคมในระดับต่ำ 3 อันดับแรก คือ ไม่มีการเก็บข้อมูลความถี่ของเหตุการณ์ที่มีผลกระทบกับชุมชนไว้ (ข้อ 9) ในระดับไม่เคยปฏิบัติและนาน ๆ ครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 57.3 อันดับที่ 2 ไม่มีการเก็บข้อมูลความรุนแรงของเหตุการณ์ที่มีผลกระทบกับชุมชนไว้ (ข้อ 8) และอันดับสุดท้าย ไม่มีการแยกประเภทกลุ่มของปัญหา หรือสถานการณ์ที่อาจมีผลกระทบกับชุมชน (ข้อ 12) ในระดับไม่เคยปฏิบัติและนาน ๆ ครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 49.8 และ 48.5 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย – ลาว ในมิติการค้นหาและระบุความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม (N = 285)

การจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย–ลาวในมิติการค้นหาและระบุความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม	ระดับการปฏิบัติ				รวม
	ไม่เคย	นาน ๆ ครั้ง	บ่อยครั้ง	ประจำ	
1. มีการบันทึกข้อมูลพื้นฐานของชุมชน เช่น ข้อมูลประชากร ทรัพยากร สภาพกายภาพ	1.8	24.6	33.7	40.0	100.0
2. มีการหารือสอบถามปัญหาของชุมชนที่อาจมีผลกระทบกับสมาชิกในชุมชนจากสมาชิกในชุมชนเอง	4.6	25.6	40.7	29.1	100.0
3. มีการสอบถามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่อาจมีผลกระทบกับสมาชิกในชุมชนจากสมาชิกในชุมชนเอง	4.2	27.7	43.2	24.9	100.0
4. มีการหาข้อมูลปัญหาของชุมชนที่อาจมีผลกระทบกับสมาชิกในชุมชนจากเอกสาร หนังสือ	6.7	36.1	36.1	21.1	100.0
5. มีการหาข้อมูลปัญหาของชุมชนที่อาจมีผลกระทบกับสมาชิกในชุมชนจากบุคลภายนอก	8.4	47.7	27.4	16.5	100.0
6. ได้รับทราบข้อมูลปัญหาของชุมชนหรือเหตุการณ์ที่อาจมีผลกระทบกับสมาชิกในชุมชนจากทางราชการ/ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแจ้งให้ทราบ	6.3	28.8	37.5	27.4	100.0
7. มีการบันทึกเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ที่มีผลกระทบกับชุมชนไว้	9.8	28.8	33.3	28.1	100.0
8. มีการเก็บข้อมูลความรุนแรงของเหตุการณ์ ที่มีผลกระทบกับชุมชนไว้	14.4	35.4	26.7	23.5	100.0
9. มีการเก็บข้อมูลความถี่ของเหตุการณ์ ที่มีผลกระทบกับชุมชนไว้	17.2	40.1	20.1	22.6	100.0
10. มีการเก็บข้อมูล ช่วงเวลาที่มีเหตุการณ์ ที่มีผลกระทบกับชุมชนไว้	17.5	30.2	28.8	23.5	100.0
11. มีการรวบรวมประเด็นปัญหา หรือสถานการณ์ที่อาจมีผลกระทบกับชุมชนไว้	10.2	36.8	26.0	27.0	100.0
12. มีการแยกกลุ่มประเภทของปัญหา หรือสถานการณ์ที่อาจมีผลกระทบกับชุมชน	14.4	34.1	28.9	22.6	100.0

1.3 การจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมด้านการวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยง

การวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยง เป็นการวิเคราะห์หาสาเหตุปัจจัยการเกิดความเสี่ยง รวมถึงการทำวัดหรือประเมินความรุนแรง ความถี่ หรือโอกาสความเป็นไปได้ของการเกิดปัญหาหรือผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจเลือกวิธีการจัดการ กำหนดมาตรการ หรือหาแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงต่อไป (Holzmann & Sherburne Benz & Teslivc, 2003)

ผลการวิเคราะห์ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในมิติด้านการวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงมีค่าคะแนนเฉลี่ย 14.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.67 จากคะแนนเต็ม 24 คะแนนพบว่า ชุมชนชายแดนไทย-ลาวส่วนมาก มีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในมิติด้านการวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลาง (10.0-16.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 44.2 รองลงมาคือระดับสูง (17.0-24.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 34.0 ดังรายละเอียดในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ร้อยละของชุมชนชายแดนไทย–ลาว จำแนกตามการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมด้านการวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยง (N = 285)

ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย – ลาว ในมิติด้านการวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยง	ร้อยละ
ระดับต่ำ (2.0 – 9.0 คะแนน)	21.8
ระดับปานกลาง (10.0 – 16.0 คะแนน)	44.2
ระดับสูง (17.0 – 24.0 คะแนน)	34.0
รวม	100.0
$\bar{x}$ = 14.35; SD = 5.67	MIN = 2.00, MAX = 24.00

เมื่อพิจารณาระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติการวิเคราะห์และประเมินเป็นรายข้อ โดยพิจารณาจากข้อคำถามพบว่า ชุมชนชายแดนไทย–ลาว มีระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในมิติการวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงในระดับสูง 3 อันดับแรก คือ มีการปรึกษาหารือถึงข้อดี (จุดแข็ง) ข้อด้อย (จุดอ่อน) ของชุมชน (ข้อ 1) มีระดับปฏิบัติเป็นประจำและบ่อยครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 70.5

อันดับที่ 2 มีการปรึกษาหารือสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาในชุมชน (ข้อ 2) และ อันดับที่ 3 มีการเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาของชุมชนจากกระดับความรุนแรงของผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น (ข้อ 6) มีระดับปฏิบัติเป็นประจำและบ่อยครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 69.1 และ 61.8 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามมีชุมชนที่มีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในมิติการวิเคราะห์และประเมินผลในระดับต่ำ ในประเด็น 3 อันดับแรก คือ อันดับที่ 1 ไม่มีการเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาชุมชนจากความเป็นไปได้ที่จะก่อให้เกิดปัญหาหรือเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดผลกระทบในชุมชน (ข้อ 8) ในระดับไม่เคยปฏิบัติและนาน ๆ ครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 48.4 อับดับที่ 2 ไม่มีการคาดคะเนโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ที่อาจมีผลกระทบกับชุมชน (ข้อ 3) และ อันดับสุดท้าย ไม่มีการประเมินความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นหากมีเหตุการณ์ที่มีผลกระทบกับชุมชนเกิดขึ้น (ข้อ 4) ในระดับไม่เคยปฏิบัติและนาน ๆ ครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 43.1 และ 42.1 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติการวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยง (N = 285)

การจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติการวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยง	ระดับการปฏิบัติ				รวม
	ไม่เคย	นาน ๆ ครั้ง	บ่อยครั้ง	ประจำ	
1. มีการปรึกษาหารือถึงข้อดี(จุดแข็ง) ข้อด้อย(จุดอ่อน)ของชุมชน	6.0	23.5	40.7	29.8	100.0
2. มีการปรึกษาหารือหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาในชุมชน	5.3	25.6	38.6	30.5	100.0
3. มีการคาดคะเนโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ที่อาจมีผลกระทบกับชุมชน	8.4	34.7	33.7	23.2	100.0
4. มีการประเมินความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น หากมีเหตุการณ์ ที่มีผลกระทบกับชุมชนเกิดขึ้น	8.1	34.0	34.4	23.5	100.0
5. มีการประเมินหรือคาดการณ์ปัญหาที่จะเกิดขึ้นตามมา หากมีเหตุการณ์ ที่มีผลกระทบกับชุมชนเกิดขึ้น	5.6	35.1	41.8	17.5	100.0
6. มีการเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาของชุมชน จากระดับความรุนแรงของผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น	5.3	33.0	35.8	26.0	100.0
7. มีการเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาของชุมชน จากความถี่ในการเกิดเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดผลกระทบในชุมชน	5.6	35.4	33.0	26.0	100.0
8. มีการเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาของชุมชน จากโอกาสความเป็นไปได้ที่จะก่อให้เกิดปัญหาหรือเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดผลกระทบในชุมชน	8.4	40.0	26.3	25.3	100.0

1.4 การจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมด้านการตอบโต้ความเสี่ยง

การตอบโต้ความเสี่ยงเป็นการเลือกวิธีการจัดการกับความเสี่ยง หลังจากที่มีข้อมูลในการตัดสินใจที่ได้จากการพิจารณาบริบท ค้นหา วิเคราะห์ และประเมินความเสี่ยงนั้น ในการเลือกวิธีการจัดการกับความเสี่ยงจะพิจารณาจากความยาก ง่าย โอกาสและข้อจำกัดรวมถึงความพร้อมในด้านต่าง ๆ ซึ่งวิธีการตอบโต้กับความเสี่ยงมีทางรับมือได้ 4 วิธี คือ 1) รับ (Take) คือ ยอมรับในความเสี่ยงนั้น 2) การถ่ายโอน (Transfer) เป็นการหาคนมารับความเสี่ยงแทน 3) ลด (Treat) เป็นการควบคุมปัจจัยภายในและ 4) เลี่ยง (Terminate) โดยการลดหรือหยุดกิจกรรมนั้นเสีย (Heitzmann, Canagarajah and Seigal, 2002)

ผลการวิเคราะห์ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในมิติด้านการตอบโต้ความเสี่ยงของชุมชนชายแดนไทย-ลาว มีค่าคะแนนเฉลี่ย 10.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.55 จากคะแนนเต็ม 21 คะแนน พบว่า ชุมชนชายแดนไทย-ลาวส่วนมากมีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในมิติด้านการตอบโต้ความเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลาง (9.0-14.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 43.5 รองลงมาคือระดับต่ำ (2.0-8.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 31.2 ดังรายละเอียดในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ร้อยละของชุมชนชายแดนไทย–ลาว จำแนกตามการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในมิติด้านการตอบโต้ความเสี่ยง (N = 285)

ระดับการจัดการความเสี่ยงฯ ของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ด้านการตอบโต้ความเสี่ยง	ร้อยละ
ระดับต่ำ (2.0 – 8.0 คะแนน)	31.2
ระดับปานกลาง (9.0 – 14.0 คะแนน)	43.5
ระดับสูง (15.0 – 21.0 คะแนน)	25.3
รวม	100.0
$\bar{x}$ = 10.35; SD = 3.55	MIN = 2.00, MAX = 21.00

เมื่อพิจารณาระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในชุมชนชายแดนไทย-ลาวส่วนมากมีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในมิติด้านการตอบโต้ความเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลาง (9.0-14.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 43.5 รองลงมาคือระดับต่ำ (2.0-8.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 31.2 อย่างไรก็ตาม ยังคงมีชุมชนชายแดน

ไทย-ลาวที่มีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในมิติด้านการตอบโต้ความเสี่ยง ในระดับต่ำ ใน 3 อันดับแรก คือ ไม่ให้ความสำคัญกับปัญหาหรือเหตุการณ์นั้น อยู่เฉย ๆ โดยไม่ได้ทำอะไร เพราะยอมรับผลกระทบที่เกิดขึ้นได้ (ข้อ 1) ในระดับไม่เคยปฏิบัติและนาน ๆ ครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 72.7 อันดับที่ 2 ไม่ให้ความสำคัญกับปัญหาหรือเหตุการณ์นั้น อยู่เฉย ๆ โดยไม่ทำอะไร เพราะไม่สามารถดำเนินการอะไรได้ (ข้อ 2) และอันดับสุดท้าย คือ ลดจำนวนกิจกรรมที่ทำให้เกิดปัญหาลง เช่น หากการจัดงานประจำปีของชุมชน ทำให้เกิดปัญหาทะเลาะวิวาท เกิดความขัดแย้ง ลดจำนวนครั้ง หรือลดกิจกรรมลง (ข้อ 4) ในระดับไม่เคยปฏิบัติและนาน ๆ ครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 71.5 และ 68.7 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติการตอบโต้ความเสี่ยง (N = 285)

การจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย – ลาว ในมิติการตอบโต้ความเสี่ยง	ระดับการปฏิบัติ				รวม
	ไม่เคย	นานๆ ครั้ง	บ่อย ครั้ง	ประจำ	
1. ไม่ให้ความสำคัญกับปัญหาหรือเหตุการณ์นั้น อยู่เฉยๆ โดยไม่ทำอะไร เพราะสามารถยอมรับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้	30.2	42.5	21.4	6.0	100.0
2. ไม่ให้ความสำคัญกับปัญหาหรือเหตุการณ์นั้น อยู่เฉยๆ โดยไม่ทำอะไร เพราะไม่สามารถดำเนินการอะไรได้	31.9	39.6	22.5	6.0	100.0
3. ให้หน่วยงานภายนอกเข้ามาดำเนินการจัดการกับปัญหาหรือเหตุการณ์นั้นๆ เช่น อำเภอ อบต. หรือหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง	18.9	41.8	30.5	8.8	100.0
4. ลดจำนวนกิจกรรมที่ทำให้เกิดปัญหาลง เช่น หากการจัดงานประจำปีของชุมชน ทำให้เกิดปัญหาทะเลาะวิวาท เกิดความขัดแย้ง ลดจำนวนครั้ง หรือลดกิจกรรมลง	16.8	51.9	25.3	6.0	100.0
5. หลีกเลี่ยง หรือยุติกิจกรรมที่จะก่อให้เกิดปัญหาหรือเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดผลกระทบในชุมชน	9.8	41.4	29.1	19.6	100.0
6. มีการจัดเวรยาม อาสาสมัคร เช่น อปพร. ในงานเทศกาลประจำปี เพื่อป้องกันและป้องปรามเหตุทะเลาะวิวาท	3.5	15.8	27.4	53.3	100.0
7. ปรับกิจกรรมหรือเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมเพื่อลดปัญหาหรือผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น	5.3	28.4	36.5	29.8	100.0

จากการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นว่า ชุมชนชายแดนไทย-ลาวใช้วิธีการตอบโต้ความเสี่ยงทั้ง 4 รูปแบบ ชุมชนส่วนมากเลือกที่จะใช้วิธีการตอบโต้ความเสี่ยงในรูปแบบของการลดความเสี่ยงนั้น โดยการจัดเวรยาม อาสาสมัคร ในการดูแลชุมชนเพื่อป้องกัน แก้ไขปัญหา หรือลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงการลดหรือเปลี่ยนรูปแบบของกิจกรรม อีกทั้งใช้วิธีหลีกเลี่ยงหรือยุติกิจกรรมที่จะเป็นปัญหาหรือก่อให้เกิดผลกระทบ นอกจากนี้ยังมีวิธีการถ่ายโอนความเสี่ยงโดยให้หน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องเข้ามาจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน และสุดท้าย ชุมชนชายแดนเลือกที่จะใช้วิธีการยอมรับกับความเสี่ยงนั้น เพราะไม่ได้ให้ความสำคัญกับปัญหา หรือไม่สามารถดำเนินการใด ๆ ได้เอง

1.5 การจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมด้านการเตรียมความพร้อม

การเตรียมความพร้อมของชุมชนเป็นแนวทางหนึ่งของการบริหารจัดการเพื่อลดผลเสียของความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้น เป็นการบริหารปัจจัย ทรัพยากรที่มี และควบคุมกิจกรรมหรือกระบวนการต่าง ๆ เพื่อป้องกันเหตุการณ์ที่จะเป็นปัญหา อุปสรรค หรือส่วนกระทบที่ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือลดโอกาสที่จะบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ (The World Bank , 2001)

ผลการวิเคราะห์ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมด้านการเตรียมความพร้อมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว มีค่าคะแนนเฉลี่ย 45.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.23 จากคะแนนเต็ม 69.00 คะแนน พบว่า ชุมชนชายแดนไทย-ลาวส่วนมาก มีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมด้านการเตรียมความพร้อม อยู่ในระดับปานกลาง (35.1-52.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 52.3 รองลงมาคือระดับสูง (52.1-69.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 29.5 ดังรายละเอียดในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ร้อยละของชุมชนชายแดนไทย–ลาว จำแนกตามการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมด้านการเตรียมความพร้อม (N = 285)

ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย – ลาว ด้านการเตรียมความพร้อม	ร้อยละ
ระดับต่ำ (18.0 – 35.0 คะแนน)	18.2
ระดับปานกลาง (35.1 – 52.0 คะแนน)	52.3
ระดับสูง (52.1 – 69.0 คะแนน)	29.5
รวม	100.0
$\bar{x}$ = 45.65; SD = 11.23	MIN = 18.00, MAX = 69.00

เมื่อพิจารณาระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติการเตรียมความพร้อมเป็นรายข้อ โดยพิจารณาจากข้อคำถามพบว่า ชุมชนชายแดนไทย–ลาว มีระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในมิติการเตรียมความพร้อมในระดับสูง 3 อันดับแรก คือ ให้แต่ละครอบครัวสอดส่อง ดูแลพฤติกรรมของบุตรหลานอย่างใกล้ชิด (ข้อ 16) มีระดับปฏิบัติเป็นประจำและบ่อยครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 92.8 3 อันดับที่ 2 ให้แต่ละครอบครัวปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่บุตรหลานและคนในครอบครัว เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหายาเสพติด การมั่วสุม และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอื่น ๆ (ข้อ 15) และอันดับที่ 3 ให้แต่ละครอบครัวอบรม ปลูกฝังให้บุตรหลานรักและภาคภูมิใจ ในประเพณี วัฒนธรรมอันดีงามของตน (ข้อ 11) มีระดับปฏิบัติเป็นประจำและบ่อยครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 90.5 และ 89.5 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ยังคงมีชุมชนที่มีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในมิติการเตรียมความพร้อมที่อยู่ในระดับต่ำ 3 อันดับแรก คือ ชุมชนไม่มีการจัดงานประเพณีร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน (ข้อ 4) ระดับไม่เคยปฏิบัติและนาน ๆ ครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 72.9 อันดับที่ 2 ไม่ได้ส่งเสริมให้คนในชุมชนไปมาหาสู่ มีความสัมพันธ์อันดีกับคนในประเทศเพื่อนบ้าน (ข้อ 5) และอันดับสุดท้าย ไม่ได้ส่งเสริมให้ประชาชนมองหาลู่ทางการประกอบอาชีพหรือการเพิ่มรายได้จากการติดต่อสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน (ข้อ 3) ในระดับไม่เคยปฏิบัติและนาน ๆ ครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 64.6 และ 61.7 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติการเตรียมความพร้อม (N = 285)

การจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย – ลาว ในมิติการเตรียมความพร้อม	ระดับการปฏิบัติ				รวม
	ไม่เคย	นานๆ ครั้ง	บ่อย ครั้ง	ประจำ	
1) จัดอบรม ให้ความรู้กับประชาชน เรื่องการค้า การลงทุน และการทำธุรกิจมากขึ้นเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้	12.3	35.8	28.8	23.2	100.0
2) ให้ประชาชนมองหาลู่ทางการประกอบอาชีพหรือการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว	23.9	33.0	27.7	15.4	100.0
3) ให้ประชาชนมองหาลู่ทางการประกอบอาชีพหรือการเพิ่มรายได้จากการติดต่อสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน	29.1	32.6	24.6	13.7	100.0
4) ชุมชนมีการจัดงานประเพณีร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน	38.9	34.0	16.8	10.2	100.0
5) ส่งเสริมให้คนในชุมชนไปมาหาสู่ มีความสัมพันธ์อันดีกับคนในประเทศเพื่อนบ้าน	26.7	37.9	21.1	14.4	100.0
6) ชุมชนให้การสนับสนุนช่วยหาแหล่งเงินทุน	12.3	40.4	31.9	15.4	100.0

ตารางที่ 14 ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติการเตรียมความพร้อม (N = 285) (ต่อ)

การจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย – ลาว ในมิติการเตรียมความพร้อม	ระดับการปฏิบัติ				รวม
	ไม่เคย	นานๆ ครั้ง	บ่อย ครั้ง	ประจำ	
7) ติดต่อขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐในการประกอบอาชีพ ให้กับสมาชิกในชุมชน	2.8	31.9	38.6	26.7	100.0
8) สนับสนุน ส่งเสียให้บุตรหลานเรียนหนังสือในชั้นสูงๆ	1.8	14.7	33.0	50.5	100.0
9) ชุมชนมีเสียงตามสายเพื่อแจ้งข่าวต่างๆให้สมาชิกทราบเสมอ	2.8	10.2	20.7	66.3	100.0
10) ให้แต่ละครอบครัวปลูกฝัง อบรมสั่งสอนให้บุตรหลานรักการเรียนรู้ ขยันหมั่นเพียรหาความรู้	0.4	11.2	27.4	61.1	100.0
11) ให้แต่ละครอบครัวอบรม ปลูกฝังให้บุตรหลานรักและภาคภูมิใจ ในประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของตน	0.7	9.8	30.9	58.6	100.0
12) ส่งเสริมการละเล่นพื้นบ้านในรูปแบบดังเดิมในงานบุญหรืองานประเพณีของชุมชน เช่น การเล่นโยนสะบ้า เล่นมอญซ่อนผ้า	13.0	34.0	28.1	24.9	100.0
13) สนับสนุนให้มีการแสดงพื้นบ้านในชุมชน เช่น หมอลำหมู่ หมอลำกลอน หมอแคน ฟ้อนกลองยาว	5.6	27.7	38.9	27.7	100.0
14) สนับสนุนให้มีกิจกรรมระหว่างผู้เฒ่าผู้แก่กับเยาวชนในชุมชน ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การทำบุญ การรดน้ำดำหัว การเล่านิทานหรือประสบการณ์	1.1	17.2	34.4	47.4	100.0
15) ให้แต่ละครอบครัวปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่บุตรหลานและคนในครอบครัวเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหายาเสพติด การมั่วสุม และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอื่น ๆ	1.4	8.1	42.8	47.7	100.0
16) ให้แต่ละครอบครัวสอดส่อง ดูแลพฤติกรรมของบุตรหลานอย่างใกล้ชิด	2.2	5.0	32.7	60.1	100.0
17) ถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาดั้งเดิมให้กับบุตรหลานหรือคนในชุมชน เพื่อให้ดำรงไว้ตลอดไป	1.8	18.9	33.0	46.3	100.0
18) ถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาดั้งเดิมให้กับบุตรหลานหรือคนในชุมชน เพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพ	1.8	21.1	36.5	40.7	100.0
19) ร่วมกันสร้างเครือข่ายป้องกันภัยในชุมชน	2.1	17.5	40.4	40.0	100.0
20) อบรมอาสาสมัคร อปพร. สสม.หรืออื่นๆในชุมชนเพิ่มมากขึ้น	2.5	19.6	38.6	39.3	100.0
21) ชุมชนมีการเสนอโครงการที่เกี่ยวกับการเพิ่มศักยภาพของชุมชนด้านการพัฒนาอาชีพเพื่อขอสนับสนุนงบประมาณกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น อบต. เทศบาล หรือ อบจ.	1.8	15.5	38.0	44.7	100.0
22) ชุมชนมีการเสนอโครงการด้านศิลปะ วัฒนธรรม เพื่อขอสนับสนุนงบประมาณกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น อบต. เทศบาล หรือ อบจ.	2.2	11.7	47.1	39.0	100.0
23) ชุมชนมีการเสนอโครงการพัฒนาด้านการรักษาความปลอดภัยในชุมชน เพื่อขอสนับสนุนงบประมาณกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น อบต. เทศบาล หรือ อบจ.	3.3	17.3	39.7	39.7	100.0

2. ลักษณะชุมชนชายแดนไทย-ลาวกับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ชุมชนชายแดนไทย-ลาว มีขนาดของชุมชน ลักษณะประชากร และทรัพย์สินสาธารณะ/และสวัสดิการของชุมชน ดังนี้

2.1 ขนาดของชุมชนของชุมชนชายแดนไทย-ลาว

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ขนาดของชุมชนชายแดนไทย-ลาวส่วนมาก เป็นชุมชน ขนาดเล็ก (16-222 ครัวเรือน) ร้อยละ 77.1 รองลงมาเป็นชุมชนระดับกลาง (223-430 ครัวเรือน) ร้อยละ 18.7 และเป็นชุมชนขนาดใหญ่ (มากกว่า 41 ครัวเรือน) ร้อยละ 4.2

2.2 ลักษณะประชากรของชุมชนชายแดนไทย-ลาว

ลักษณะประชากรของชุมชนชายแดนไทย-ลาว โดยพิจารณาจาก อัตราการพึ่งพิงชุมชน พบว่าชุมชนส่วนมากมีอัตราประชากรวัยพึ่งพิงอยู่ในระดับต่ำ (1-78) คิดเป็นร้อยละ 84.9 รองลงมาคือระดับปานกลาง (79-157) คิดเป็นร้อยละ 13.0 ร้อยละของผู้ไม่รู้หนังสือในชุมชน พบว่าชุมชนส่วนมากมีร้อยละของผู้ไม่รู้หนังสือยู่ในระดับต่ำ (0-5.67) คิดเป็นร้อยละ 86.6 รองลงมาคือระดับปานกลาง (5.86-11.5) คิดเป็นร้อยละ 13.0 อัตราการหย่าร้างในชุมชน พบว่าชุมชนส่วนมากมีอัตราการหย่าร้างอยู่ในระดับต่ำ (1-8.0) คิดเป็นร้อยละ 46.1 รองลงมาคือ ไม่มีอัตราการหย่าร้าง คิดเป็นร้อยละ 34.5 ร้อยละส่วนของครัวเรือนที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง พบว่า ชุมชนส่วนมากมีสัดส่วนของครัวเรือนที่ไม่มีที่ดินทำกินอยู่ในระดับต่ำ (1-52.0) คิดเป็นร้อยละ 56.0 รองลงมาคือสัดส่วนเป็นศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 33.7 สัดส่วนของครัวเรือนที่มีสมาชิกไปทำงานต่างถิ่น พบว่าชุมชนส่วนมากมีร้อยละของครัวเรือนที่สมาชิกไปทำงานต่างถิ่นอยู่ในระดับต่ำ (1-61.67) คิดเป็นร้อยละ 81.2 รองลงมาคือ สัดส่วนเป็นศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 9.9 ร้อยละครัวเรือนที่มีหนี้สิน ส่วนมากอยู่ในระดับมาก (66.67-100.00) คิดเป็นร้อยละ 77.8 รองลงมาคือระดับปานกลาง (33.34-66.66) คิดเป็นร้อยละ 12.0 ร้อยละของครัวเรือนที่ยากจน ส่วนมากอยู่ในระดับน้อย (1-33.33) คิดเป็นร้อยละ 48.8 รองลงมาคือระดับปานกลาง (33.34-66.66) คิดเป็นร้อยละ 20.8

2.3 ทรัพย์สินสาธารณะ/และสวัสดิการของชุมชนของชุมชนชายแดนไทย-ลาว

ข้อมูลทรัพย์สินสาธารณะ/และสวัสดิการของชุมชน พิจารณาจาก จำนวนแหล่งน้ำสาธารณะในชุมชนที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ชุมชนส่วนมากมีแหล่งน้ำสาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันอยู่ในระดับต่ำ (1-3 แห่ง) คิดเป็นร้อยละ 71.1 รองลงมาคือระดับปานกลาง (4-7 แห่ง) คิด

เป็นร้อยละ 16.6 จำนวนพื้นที่ป่าที่ชุมชนให้ประโยชน์ร่วมกัน ส่วนมากอยู่ในระดับน้อย (1-300 ไร่) คิดเป็นร้อยละ 52.8 รองลงมาคือ ไม่มีพื้นที่ป่า (0 ไร่) คิดเป็นร้อยละ 35.2 จำนวนสถานศึกษาในชุมชน พบว่าชุมชนส่วนมากมีสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย (1-2 แห่ง) คิดเป็นร้อยละ 47.6 รองลงมาคือระดับปานกลาง (3-4 แห่ง) คิดเป็นร้อยละ 33.8 จำนวนหน่วยรักษาความปลอดภัยในชุมชน พบว่าชุมชนส่วนมากมีหน่วยรักษาความปลอดภัยในชุมชนอยู่ในระดับน้อย (1-2 แห่ง) คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมาคือ ไม่มี (0 แห่ง) คิดเป็นร้อยละ 36.3 ส่วนจำนวนหน่วยบริการด้านสุขภาพของรัฐที่ชุมชนใช้ประโยชน์ใน พบว่าชุมชนส่วนมากมีหน่วยบริการด้านสุขภาพที่ใช้ประโยชน์ได้อยู่ในระดับน้อย (1-3 แห่ง) คิดเป็นร้อยละ 64.8 รองลงมาคือระดับปานกลาง (4-6 แห่ง) คิดเป็นร้อยละ 23.6 ดังที่รายละเอียดในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ร้อยละของชุมชนชายแดน จำแนกตามปัจจัยด้านคุณลักษณะทั่วไปของชุมชนไทย–ลาว

ลักษณะของชุมชนชายแดนไทย-ลาว		ร้อยละ (N = 285)
1. ขนาดชุมชน		
1.1 จำนวนครัวเรือนทั้งหมดในชุมชน		
	น้อย (16 – 222 ครอบครัว)	77.1
	ปานกลาง (223 – 430 ครอบครัว)	18.7
	มาก (431 – 636 ครอบครัว)	4.2
รวม		100.0
2. ลักษณะประชากรในชุมชน		
2.1 อัตราพึ่งพิงในชุมชน		
	ต่ำ (1 - 78)	84.9
	ปานกลาง (79 - 157)	13.0
	สูง (158 - 236)	2.1
รวม		100.0
2.3 อัตราการหย่าร้าง		
	ไม่มีอัตราหย่าร้าง	34.5
	ต่ำ (1 – 8.0)	46.1
	ปานกลาง (8.1 – 16.0)	17.6
	สูง (16.1 – 24.0)	1.8
รวม		100.0

ตารางที่ 15 ร้อยละของชุมชนชายแดน จำแนกตามปัจจัยด้านคุณลักษณะทั่วไปของชุมชนไทย–ลาว (ต่อ)

ลักษณะของชุมชนชายแดนไทย-ลาว		ร้อยละ (N = 285)
2.4 สัดส่วนของครัวเรือนที่ไม่มีที่ทำกินของตนเอง		
	สัดส่วนเป็นศูนย์	33.7
	ต่ำ (1 – 52.0)	56.0
	ปานกลาง (52.1 – 105.0)	8.9
	สูง (105.1 – 157)	1.4
รวม		100.0
2.5 สัดส่วนของครัวเรือนที่มีสมาชิกไปทำงานต่างถิ่น		
	สัดส่วนเป็นศูนย์	9.9
	ต่ำ (1 – 61.67)	81.2
	ปานกลาง (61.68 – 123.35)	8.5
	สูง (123.36 – 185.02)	0.4
รวม		100.0
2.6 ร้อยละครัวเรือนที่มีหนี้สิน		
	ไม่มีครัวเรือนที่มีหนี้สิน (ร้อยละ 0)	3.2
	ต่ำ (1 – 33.33)	7.0
	ปานกลาง (33.34 – 66.66)	12.0
	สูง (66.67 – 100.00)	77.8
รวม		100.0
2.7 ร้อยละครัวเรือนที่ยากจน		
	ไม่มีครัวเรือนที่ยากจน (ร้อยละ 0	13.1
	ต่ำ (1 – 33.33)	48.8
	ปานกลาง (33.34 – 66.66)	20.8
	สูง (66.67 – 100.00)	17.3
รวม		100.0

ตารางที่ 15 ร้อยละของชุมชนชายแดน จำแนกตามปัจจัยด้านคุณลักษณะทั่วไปของชุมชนไทย–ลาว (ต่อ)

ลักษณะของชุมชนชายแดนไทย-ลาว	ร้อยละ (N = 285)
3. ข้อมูลทรัพย์สินสาธารณะ/และสวัสดิการของชุมชน	
3.1 จำนวนแหล่งน้ำสาธารณะในชุมชนที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน	
ไม่มีแหล่งน้ำสาธารณะในชุมชน (0 แห่ง)	10.5
น้อย (1 – 3 แห่ง)	71.1
ปานกลาง (4 – 7 แห่ง)	16.6
มาก (8 แห่งขึ้นไป)	1.8
รวม	100.0
3.2 จำนวนพื้นที่ป่าไม้ที่ชุมชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน	
ไม่มีพื้นที่ป่าไม้ในชุมชน (0 ไร่)	35.2
น้อย (1 –-300 ไร่)	52.8
ปานกลาง (301 – 22,000 ไร่)	11.6
มาก (22,001 – 30,000 ไร่)	0.4
รวม	100.0
3.3 จำนวนสถานศึกษาในชุมชน	
ไม่มีสถานศึกษาในชุมชน (0 แห่ง)	18.3
น้อย (1 – 2 แห่ง)	47.6
ปานกลาง (3 – 4 แห่ง)	33.8
มาก (5 แห่งขึ้นไป)	0.4
รวม	100.0
3.4 จำนวนหน่วยรักษาความปลอดภัยในชุมชน	
ไม่มีหน่วยรักษาความปลอดภัยในชุมชน (0 แห่ง)	36.3
น้อย (1 – 2 แห่ง)	50.0
ปานกลาง (3 – 4 แห่ง)	13.3
มาก (5 – 6 แห่ง)	0.4
รวม	100.0

ตารางที่ 15 ร้อยละของชุมชนชายแดน จำแนกตามปัจจัยด้านคุณลักษณะทั่วไปของชุมชนไทย–ลาว (ต่อ)

ลักษณะของชุมชนชายแดนไทย-ลาว	ร้อยละ (N = 285)
3.5 จำนวนหน่วยบริการด้านสุขภาพของรัฐที่ชุมชนใช้ประโยชน์ในเขตพื้นที่ใช้ประโยชน์	
ไม่มีหน่วยรักษาความปลอดภัยในชุมชน (0 แห่ง)	6.7
น้อย (1 – 3 แห่ง)	64.8
ปานกลาง (4 – 6 แห่ง)	23.6
มาก (7 – 9 แห่ง)	4.9
รวม	100.0

เมื่อพิจารณาระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว จำแนกตามคุณลักษณะย่อยของลักษณะของชุมชนชายชนแดนไทย-ลาว พบว่า ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชายแดนไทย-ลาว มีความสัมพันธ์กับร้อยละของครัวเรือนที่มีหนี้สินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีข้อสังเกตว่า ค่าสัมประสิทธิ์ความเป็นเงื่อนไข (CC.) มีค่าเป็นบวก แสดงว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน โดยพบว่าชุมชนที่มีร้อยละของครัวเรือนที่มีหนี้สินในระดับสูง จะมีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชายชนแดนไทย-ลาว ในระดับปานกลางและสูงรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 77.1 ในขณะที่พบว่าระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น ๆ ของลักษณะชุมชนชายแดนไทย-ลาว ดังรายละเอียดในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ระดับการจัดการความเสี่ยง จำแนกตามลักษณะของชุมชนชายแดนไทย-ลาว (N=285)

ลักษณะของชุมชนชายแดนไทย-ลาว	ระดับการจัดการความเสี่ยง ฯ				χ^2	df.	Sig	CC.
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	รวม				
1.ขนาดชุมชน								
จำนวนครัวเรือน					0.476	2	.788	
ต่ำ (16-130 ครอบครัว)	25.8	55.7	18.6	100.0				
มาก (311-636 ครอบครัว)	25.7	52.4	21.9	100.0				
2. ลักษณะประชากร								
อัตราวัยพึ่งพิงในชุมชน					1.376	2	.503	
ต่ำ (1.0-118.5)	25.3	53.2	21.5	100.0				
สูง (118.6-236)	31.6	57.9	10.5	100.0				
ร้อยละผู้ไม่รู้หนังสือในชุมชน					0.144	2	.931	
ต่ำ (0-8.5)	25.9	53.3	20.7	100.0				
สูง (8.6-17.0)	21.4	57.1	21.4	100.0				
อัตราการหย่าร้าง					2.436	2	.296	
ต่ำ (0-12)	26.0	52.4	21.0	100.0				
สูง (13-24)	11.8	70.6	17.6	100.0				
สัดส่วนของครัวเรือนที่ไม่มีที่ทำกิน					4.130	2	.127	
ต่ำ (0-78.5)	25.1	55.5	19.4	100.0				
สูง (78.6-157.0)	36.8	31.6	31.6	100.0				
สัดส่วนของครัวเรือนที่มีสมาชิกไปทำงานต่างถิ่น					3.547	2	.170	
ต่ำ (0-92.5)	26.4	53.4	20.2	100.0				
สูง (92.6-185.0)	0.0	57.1	42.9	100.0				
ร้อยละของครัวเรือนที่มีหนี้สิน					14.094	2	.001	.217
ต่ำ (0-50.0)	39.1	28.3	32.6	100.0				
สูง (50.1-100.0)	23.1	58.4	18.5	100.0				
ร้อยละของครัวเรือนที่ยากจน					0.179	2	.914	
ต่ำ (0-50.0)	26.3	52.6	21.1	100.0				
สูง (50.1-100.0)	24.3	55.4	20.3	100.0				

ตารางที่ 16 ระดับการจัดการความเสี่ยง จำแนกตามลักษณะของชุมชนชายแดนไทย-ลาว (N=285) (ต่อ)

ลักษณะของชุมชนชายแดนไทย-ลาว	ระดับการจัดการความเสี่ยง ฯ				χ^2	df.	Sig	CC.
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	รวม				
3.จำนวนทรัพย์สินสาธารณะของชุมชน								
จำนวนแหล่งน้ำ					3.740	2	.154	
ต่ำ (0-5 แห่ง)	24.9	54.2	20.9	100.0				
มาก (6 แห่งขึ้นไป)	57.1	28.6	14.3	100.0				
พื้นที่ป่าสาธารณะ/ป่าชุมชน					5.788	2	.588	
ต่ำ (0-300 ไร่)	28.0	52.0	20.0	100.0				
สูง (300 ไร่ขึ้นไป)	8.8	64.7	26.5	100.0				
จำนวนสถานศึกษาในชุมชน					0.750	2	.637	
ต่ำ (0-3 แห่ง)	25.2	54.1	20.7	100.0				
สูง (4 แห่งขึ้นไป)	33.3	44.4	22.2	100.0				
จำนวนหน่วยบริการด้านการรักษาความปลอดภัยในชุมชน					5.252	2	.296	
ต่ำ (1-3 แห่ง)	26.2	53.8	20.1	100.0				
สูง (4 แห่งขึ้นไป)	0.0	40.0	60.0	100.0				
จำนวนหน่วยบริการด้านสุขภาพ					0.517	2	.772	
ต่ำ (1-3 แห่ง)	25.8	54.1	20.1	100.0				
สูง (4 แห่งขึ้นไป)	25.0	50.0	25.0	100.0				

3. การสนับสนุนของภาครัฐต่อชุมชนชายแดนไทย-ลาวกับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว

การสนับสนุนของภาครัฐต่อชุมชนชายแดนไทย-ลาว พิจารณาจากปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการวิถีการดำรงชีวิต เป็นการสนับสนุนที่จะนำให้ชุมชนสามารถเตรียมความพร้อมและปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงได้ โดยพิจารณาจาก 1) การสนับสนุนด้านอาชีพ ในส่วนของจำนวนหน่วยงาน/องค์กร และโครงการหรือกิจกรรมด้านการพัฒนาอาชีพ 2) การสนับสนุนด้านความมั่นคงปลอดภัย ในส่วนของหน่วยงาน/องค์กร และโครงการหรือกิจกรรมในการพัฒนาและส่งเสริมความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 3) การสนับสนุนด้านคุณธรรมจริยธรรม ในส่วนของหน่วยงาน/องค์กร และโครงการ หรือกิจกรรมด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม 4)

การสนับสนุนด้านการดูแลและเฝ้าระวังทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งในส่วนของหน่วยงาน/องค์กรและโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง และ 5) จำนวนรวมโครงการหรือกิจกรรมทั้งหมดที่ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ

การสนับสนุนของภาครัฐต่อชุมชนชายแดนไทย-ลาวโดยพิจารณาจากการสนับสนุนด้านอาชีพ พบว่าชุมชนส่วนใหญ่มีหน่วยงาน องค์กรที่เข้ามาฝึกอบรมให้ความรู้ แนะนำด้านการพัฒนาอาชีพให้กับชุมชนในรอบปีที่ผ่านมา ส่วนมากอยู่ในระดับน้อย (1-3 หน่วยงาน) คิดเป็นร้อยละ 63.0 รองลงมาคือ ไม่มี (0 หน่วยงาน) คิดเป็นร้อยละ 26.1 ส่วนจำนวนการพัฒนาโครงการ/กิจกรรม ด้านการพัฒนาอาชีพที่ชุมชนได้รับการสนับสนุนในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา อยู่ในระดับน้อย (1-5 โครงการ) คิดเป็นร้อยละ 61.3 รองลงมาคือ ไม่มี (0 โครงการ) คิดเป็นร้อยละ 31.3

ด้านการสนับสนุนด้านความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้กับชุมชนในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา พบว่าชุมชนส่วนมากมีหน่วยงาน/องค์กรที่เข้ามาฝึกอบรม/ให้ความรู้แนะนำด้านความมั่นคงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้กับชุมชนในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา อยู่ในระดับน้อย (1-2 หน่วยงาน) คิดเป็นร้อยละ 58.8 รองลงมาคือ ไม่มี (0 หน่วยงาน) คิดเป็นร้อยละ 31.7 จำนวนส่วนโครงการ/กิจกรรม ด้านความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินที่ชุมชนได้รับการสนับสนุน ส่วนมากไม่มี (0 โครงการ) คิดเป็นร้อยละ 49.3 รองลงมาคืออยู่ในระดับน้อย (1-3 โครงการ) คิดเป็นร้อยละ 48.6

การสนับสนุนด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กับชุมชน พบว่าชุมชนส่วนมากได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน/องค์กร ที่เข้ามาให้ความรู้ แนะนำด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กับชุมชนในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ส่วนมากไม่มี (0 หน่วยงาน) คิดเป็นร้อยละ 50.7 รองลงมาคืออยู่ในระดับน้อย (1-3 หน่วยงาน) คิดเป็นร้อยละ 47.5 ส่วนโครงการ/กิจกรรมด้านการพัฒนาคุณธรรมที่ชุมชนได้รับการสนับสนุนในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ส่วนมากไม่มี (0 โครงการ) คิดเป็นร้อยละ 62.3 รองลงมาคืออยู่ในระดับน้อย (1-3 โครงการ) คิดเป็นร้อยละ 35.6

การสนับสนุนการดูแลเฝ้าระวังทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับชุมชน พบว่าชุมชนส่วนมากได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน/องค์กรที่เข้าฝึกอบรมให้ความรู้ แนะนำด้านการดูแลเฝ้าระวังทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับชุมชนในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ส่วนมากไม่มี (0 หน่วยงาน) คิดเป็นร้อยละ 65.8 รองลงมาคืออยู่ในระดับน้อย (1-2 หน่วยงาน) คิดเป็นร้อยละ 30.3 ส่วนจำนวนโครงการ/กิจกรรม ในการดูแลเฝ้าระวังทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับชุมชนในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ส่วนมากไม่มี (0 โครงการ) คิดเป็นร้อยละ 69.0 รองลงมาคืออยู่ในระดับน้อย (1-2 โครงการ) คิดเป็นร้อยละ 29.2 จำนวนรวมโครงการทั้งหมดที่ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน/องค์กรภาครัฐในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมา พบว่า ชุมชนส่วนมากไม่ได้รับการ

สนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ (0 โครงการ) คิดเป็นร้อยละ 64.8 รองลงมาคือในระดับน้อย (1-3 โครงการ) คิดเป็นร้อยละ 33.4 ดังรายละเอียดในตารางที่ 17

ตารางที่ 17 ร้อยละของชุมชน จำแนกตามระดับการสนับสนุนของภาครัฐต่อชุมชนชายแดนไทย-ลาว

การสนับสนุนของภาครัฐต่อชุมชนชายแดนไทย-ลาว	ร้อยละ (N = 285)
1. สนับสนุนด้านอาชีพ	
1.1 จำนวนหน่วยงานองค์กรที่เข้ามาฝึกอบรมให้ความรู้ แนะนำด้านการพัฒนาอาชีพให้กับชุมชนในรอบปีที่ผ่านมา	
ไม่มี (0 หน่วย)	26.1
น้อย (1 – 3 หน่วยงาน)	63.0
ปานกลาง (4 – 6 หน่วยงาน)	6.7
มาก (7 – 10 หน่วยงาน)	4.2
รวม	100.0
1.2 จำนวนโครงการ/กิจกรรม ด้านการพัฒนาอาชีพที่ชุมชนได้รับการสนับสนุนในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา	
ไม่มี (0 โครงการ)	31.3
น้อย (1 – 5 โครงการ)	61.3
ปานกลาง (6 – 10 โครงการ)	7.0
มาก (11 – 15 โครงการ)	0.4
รวม	100.0
2. การสนับสนุนด้านความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้กับชุมชน	
2.1 จำนวนหน่วยงาน/องค์กรที่เข้ามาฝึกอบรม/ให้ความรู้แนะนำด้านความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้กับชุมชนในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา	
ไม่มี (0 หน่วย)	31.7
น้อย (1 – 2 หน่วยงาน)	58.8
ปานกลาง (3 – 4 หน่วยงาน)	6.3
มาก (5 หน่วยงานขึ้นไป)	3.2
รวม	100.0

ตารางที่ 17 ร้อยละของชุมชน จำแนกตามระดับการสนับสนุนของภาครัฐต่อชุมชนชายแดนไทย-ลาว (ต่อ)

การสนับสนุนของภาครัฐต่อชุมชนชายแดนไทย-ลาว	ร้อยละ (N = 285)
2.2 จำนวนโครงการ/กิจกรรม ด้านความมั่นคงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินที่ชุมชนได้รับการสนับสนุน	
ไม่มี (0 โครงการ)	49.3
น้อย (1 – 3 โครงการ)	48.6
ปานกลาง (4 – 7 โครงการ)	1.8
มาก (8 – 11 โครงการ)	0.4
รวม	100.0
3. การสนับสนุนด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กับชุมชน	
3.1 จำนวนหน่วยงาน/องค์กร ที่เข้ามาให้ความรู้ แนะนำด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กับชุมชนในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา	
ไม่มี (0 หน่วย)	50.7
น้อย (1 – 3 หน่วยงาน)	47.5
ปานกลาง (4 – 6 หน่วยงาน)	1.4
มาก (7 – 10 หน่วยงาน)	0.4
รวม	100.0
3.2 จำนวนโครงการ/กิจกรรม ด้านการพัฒนาคุณธรรมที่ชุมชนได้รับการสนับสนุนในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา	
ไม่มี (0 โครงการ)	62.3
น้อย (1 – 3 โครงการ)	35.6
ปานกลาง (4 – 6 โครงการ)	1.8
มาก (7 – 10 โครงการ)	0.4
รวม	100.0
4. การสนับสนุนการดูแลเฝ้าระวังทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับชุมชน	
4.1 จำนวนหน่วยงาน/องค์กร ที่เข้าฝึกอบรมให้ความรู้ แนะนำด้านการดูแลเฝ้าระวังทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับชุมชนในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา	
ไม่มี (0 หน่วย)	65.8
น้อย (1 – 2 หน่วยงาน)	30.3
มาก (3 – 4 หน่วยงาน)	3.9
รวม	100.0

ตารางที่ 17 ร้อยละของชุมชน จำแนกตามระดับการสนับสนุนของภาครัฐต่อชุมชนชายแดนไทย-ลาว (ต่อ)

การสนับสนุนของภาครัฐต่อชุมชนชายแดนไทย-ลาว	ร้อยละ (N = 285)
4.2 จำนวนโครงการ/กิจกรรม ด้านการดูแลเฝ้าระวังทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับชุมชนในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา	
ไม่มี (0 โครงการ)	69.0
น้อย (1 – 2 โครงการ)	29.2
มาก (3 โครงการขึ้นไป)	1.8
รวม	100.0
5. จำนวนโครงการที่ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน/องค์กรภาครัฐในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา	
ไม่มี (0 โครงการ)	64.8
น้อย (1 – 3 โครงการ)	33.4
ปานกลาง (4– 6 โครงการ)	1.1
มาก (7 โครงการขึ้นไป)	0.7
รวม	100.0

เมื่อพิจารณาระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว จำแนกตามคุณลักษณะย่อยของการสนับสนุนจากภาครัฐ พบว่าระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและ สิ่งแวดล้อมของชุมชน มีความสัมพันธ์กับ จำนวนหน่วยงานให้การสนับสนุนกับชุมชนด้านการพัฒนาอาชีพ และ จำนวนหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนกับชุมชนด้านความมั่นคงปลอดภัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ มีข้อสังเกตว่า ค่าสัมประสิทธิ์ความเป็นเงื่อนไขมีค่าเป็นบวกแสดงว่ามีค่าสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน โดยพบว่า ชุมชนที่มีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ในระดับสูง ส่วนใหญ่จะมีหน่วยงานให้การสนับสนุนกับชุมชนด้านการพัฒนาอาชีพ และ จำนวนหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนกับชุมชนด้านความมั่นคงปลอดภัย ในระดับปานกลางและระดับสูงรวมกันคิดเป็นร้อยละ 100.0 และ 92.3 ตามลำดับ

นอกจากนี้ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว ยังมีความสัมพันธ์กับจำนวนโครงการ/กิจกรรม ด้านความมั่นคงปลอดภัยที่ชุมชนได้รับการสนับสนุน และจำนวนหน่วยงาน/องค์กร ที่ให้การสนับสนุนกับชุมชนด้านคุณธรรมจริยธรรม

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีข้อสังเกตว่า ค่าสัมประสิทธิ์ความเป็นเงื่อนไขมีค่าเป็นบวกแสดงว่ามีค่าสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน โดยพบว่า ชุมชนที่มีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ในระดับสูง ส่วนใหญ่มีด้านความมั่นคงปลอดภัยที่ชุมชนได้รับการสนับสนุน และจำนวนหน่วยงาน/องค์กรที่ให้การสนับสนุนกับชุมชนด้านคุณธรรมในระดับปานกลางและระดับสูง รวมกันคิดเป็นร้อยละ 100.0 และ 74.3 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม จำแนกตามการสนับสนุนของรัฐต่อชุมชนชายแดนไทย-ลาว (N=285)

การสนับสนุนของรัฐต่อชุมชนชายแดนไทย-ลาว	ระดับการจัดการความเสี่ยง ฯ				x^2	df.	Sig	CC.
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	รวม				
1.การสนับสนุนด้านอาชีพ								
1.1 จำนวนหน่วยงานที่สนับสนุนด้านการพัฒนาอาชีพ					13.474	2	.001	.213
ต่ำ (0-5 องค์กร)	27.0	54.1	18.9	100.0				
มาก (6 องค์กรขึ้นไป)	0.0	42.9	57.1	100.0				
1.2 จำนวนโครงการกิจกรรมด้านการพัฒนาอาชะที่ได้รับการสนับสนุน					1.351	2	.509	
ต่ำ (0-7 โครงการ)	25.9	53.5	20.6	100.0				
สูง (8 โครงการขึ้นไป)	25.7	53.5	20.8	100.0				
2. การสนับสนุนด้านความมั่นคงปลอดภัย								
2.1 จำนวนหน่วยงาน/องค์กรที่ให้การสนับสนุนด้านความมั่นคงปลอดภัย					13.934	2	.001	.216
ต่ำ (0-3 องค์กร)	26.6	54.6	18.8	100.0				
สูง (4 องค์กรขึ้นไป)	7.7	30.8	61.5	100.0				
2.2 จำนวนโครงการ/กิจกรรมด้านความมั่นคงปลอดภัยที่ได้รับการสนับสนุน					7.681	2	.021	.162
ต่ำ (0-5 โครงการ)	25.9	53.9	20.2	100.0				
สูง (6 โครงการขึ้นไป)	0.0	0.0	100.0	100.0				
3. การสนับสนุนด้านคุณธรรมจริยธรรม								
3.1 จำนวนหน่วยงาน/องค์กรที่ให้การสนับสนุนด้านคุณธรรมจริยธรรม					7.402	2	.025	.159
ต่ำ (0-5 องค์กร)	26.1	53.9	20.0	100.0				
สูง (6 องค์กรขึ้นไป)	25.7	53.5	20.8	100.0				
3.2 จำนวนโครงการ/กิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมที่ได้รับการสนับสนุน					2.901	2	.234	
ต่ำ (0-5 โครงการ)	25.4	53.7	20.8	100.0				
สูง (6 โครงการขึ้นไป)	100.0	0.0	0.0	100.0				
4. การสนับสนุนด้านการดูแล/เฝ้าระวังทรัพยากร								
4.1 จำนวนหน่วยงาน/องค์กรที่ให้การสนับสนุนการดูแล/เฝ้าระวังทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					1.680	2	.432	
ต่ำ (0-2 องค์กร)	26.4	53.1	20.5	100.0				
สูง (3 องค์กรขึ้นไป)	9.1	63.6	27.3	100.0				

ตารางที่ 18 ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม จำแนกตามการสนับสนุนของรัฐต่อชุมชนชายแดนไทย-ลาว (N=285) (ต่อ)

การสนับสนุนของรัฐต่อชุมชนชายแดนไทย-ลาว	ระดับการจัดการความเสี่ยง ฯ				χ^2	df.	Sig	CC.
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	รวม				
4.2 จำนวนโครงการ/กิจกรรมด้านการดูแล เฝ้าระวังทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					1.976	2	.372	
ต่ำ (0-2 โครงการ)	26.2	53.0	20.8	100.0				
สูง (3 โครงการขึ้นไป	0.0	80.0	20.0	100.0				
5. จำนวนโครงการและกิจกรรมทั้งหมดที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ					2.633	2	.268	
ต่ำ (0-4 โครงการ)	26.0	53.0	21.0	100.0				
สูง (5 โครงการขึ้นไป)	0.0	100.0	0.0	100.0				

4. ศักยภาพชุมชนชายแดนไทย-ลาวกับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว

ศักยภาพของชุมชน หมายถึงขีดความสามารถของชุมชนในการสนองตอบต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนคในชุมชน ซึ่งบ่งชี้ถึงความสามารถของชุมชน ในการสนองตอบต่อการแก้ไขปัญหาและการจัดการชุมชน บนพื้นฐานทรัพยากรที่ชุมชนมี โดยเฉพาะทรัพยากรมนุษย์ สิ่งหนึ่งที่มีความความสำคัญและจำเป็นต่อศักยภาพของชุมชน คือบทบาทของสมาชิกในชุมชน ศักยภาพในการเป็นผู้นำ และบทบาทการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนต่อกระบวนการพัฒนา (กิติชัย รัตนะ, 2549) ดังนั้น ศักยภาพของชุมชนในที่นี้ จึงพิจารณาจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนผ่านกิจกรรมด้านต่าง ๆ รวมถึงการแสดงบทบาทของสมาชิกในชุมชน ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ศักยภาพของชุมชนชายแดนไทย-ลาว พิจารณาจาก จำนวนกิจกรรมทางศาสนาของชุมชนในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมา พบว่าชุมชนส่วนมากมีจำนวนกิจกรรมทางศาสนาอยู่ในระดับน้อย (1-32 กิจกรรม) คิดเป็นร้อยละ 79.5 รองลงมาคือ ไม่มี (0 กิจกรรม) คิดเป็นร้อยละ 12.0 ร้อยละครัวเรือนที่เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาสม่ำเสมอ พบว่าชุมชนส่วนใหญ่มีครัวเรือนที่เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาส่วนมากอยู่ในระดับมาก (68.67-100.00) คิดเป็นร้อยละ 46.7 รองลงมาคือระดับน้อย (6-37.33) คิดเป็นร้อยละ 31.6 ในประเด็นของกลุ่ม/ชมรม หรือองค์กรที่ก่อตั้งหรือดำเนินกิจกรรมในชุมชน พบว่าชุมชนส่วนมากมีจำนวนกลุ่ม/ชมรม/หรือองค์กรอยู่ในระดับน้อย (1-5 กลุ่ม) คิดเป็นร้อยละ 53.5 รองลงมาคือ ไม่มี (0 กลุ่ม) คิดเป็นร้อยละ 25.0 จำนวนอาสาสมัครทั้งหมดในชุมชน พบว่าชุมชนส่วนมากมีจำนวนอาสาสมัครในชุมชนอยู่ในระดับน้อย (1-26 คน) คิดเป็นร้อยละ 73.2

รองลงมาคือระดับปานกลาง (27-53 คน) คิดเป็นร้อยละ 19.4 ส่วนร้อยละครัวเรือนที่มีคนในครอบครัวเป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรม/ หรือองค์กรในชุมชน พบว่าชุมชนส่วนมากมีจำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนสม่ำเสมออยู่ในระดับมาก (66.67-100.00) คิดเป็นร้อยละ 46.7 รองลงมาคือระดับปานกลาง (33.34-66.66) คิดเป็นร้อยละ 33.3 ร้อยละครัวเรือนที่มีสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนสม่ำเสมอ ส่วนมาอยู่ในระดับมาก (66.67-100.00) คิดเป็นร้อยละ 38.9 รองลงมาคือระดับปานกลาง (33.34-66.66) คิดเป็นร้อยละ 34.7 และร้อยละครัวเรือนที่มีสมาชิกแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนต่อเมื่อเข้าร่วมการประชุม พบว่าชุมชนส่วนมากมีครัวเรือนที่มีสมาชิกแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง (33.34-66.66) คิดเป็นร้อยละ 40.7 รองลงมาคือระดับมาก (66.7-100.00) คิดเป็นร้อยละ 22.8 ดังรายละเอียดในตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ร้อยละของชุมชนชายแดน จำแนกตามศักยภาพของชุมชน (N=285)

ศักยภาพของชุมชนชายแดนไทย-ลาว	ร้อยละ (N = 285)
1. จำนวนกิจกรรมทางศาสนาของชุมชนในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา	
ไม่มี (0 กิจกรรม)	12.0
น้อย (1 – 32 กิจกรรม)	79.5
ปานกลาง (33 – 65 กิจกรรม)	6.4
มาก (66 – 118 กิจกรรม)	2.1
รวม	100.0
2. ร้อยละครัวเรือนที่เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาสม่ำเสมอ	
น้อย (6 – 37.33)	31.6
ปานกลาง (37.34 – 68.66)	21.8
มาก (68.67 – 100.00)	46.7
รวม	100.0
3. กลุ่ม/ชมรมหรือองค์กรที่ก่อตั้งหรือดำเนินกิจกรรมในชุมชน	
ไม่มี (0 กลุ่ม)	25.0
น้อย (1 – 5 กลุ่ม)	53.5
ปานกลาง (6 – 10 กลุ่ม)	18.0
มาก (11 – 15 กลุ่ม)	3.5
รวม	100.0

ตารางที่ 19 ร้อยละของชุมชนชายแดน จำแนกตามศักยภาพของชุมชน (N=285) (ต่อ)

ศักยภาพของชุมชนชายแดนไทย-ลาว		ร้อยละ (N = 285)
4. จำนวนอาสาสมัครทั้งหมดในชุมชน		
	ไม่มี (0 คน)	3.2
	น้อย (1 – 26 คน)	73.2
	ปานกลาง (27 – 53 คน)	19.4
	มาก (54 – 80 คน)	4.2
รวม		100.0
5. ร้อยละครัวเรือนที่มีคนในครอบครัวเป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรม หรือองค์กรในชุมชน		
	ไม่มี (ร้อยละ 0)	3.2
	น้อย (1 – 33.33)	16.8
	ปานกลาง (33.34 – 66.66)	33.3
	มาก (66.67 – 100.00)	46.7
รวม		100.0
6. ร้อยละครัวเรือนที่มีสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนสม่ำเสมอ		
	ไม่มี (ร้อยละ 0)	8.4
	น้อย (1 – 33.33)	17.9
	ปานกลาง (33.34 – 66.66)	34.8
	มาก (66.67 – 100.00)	38.9
รวม		100.0
7. ร้อยละครัวเรือนที่มีสมาชิกแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนเมื่อเข้าร่วมการประชุม		
	ไม่มี (ร้อยละ 0)	22.5
	น้อย (1 – 33.33)	14.0
	ปานกลาง (33.34 – 66.66)	40.7
	มาก (66.67 – 100.00)	22.8
รวม		100.0

เมื่อพิจารณาระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว จำแนกตามคุณลักษณะย่อยของศักยภาพของชุมชนชายแดนไทย-ลาว พบว่า ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว มีความสัมพันธ์กับร้อยละของครัวเรือนที่มีสมาชิกแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ 0.01 และมีข้อสังเกตว่าค่าสัมประสิทธิ์ความเป็นเงื่อนไข (CC.) มีค่าเป็นบวก แสดงว่ามีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน โดยพบว่า ชุมชนที่มีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับสูง ส่วนใหญ่จะมีระดับร้อยละครัวเรือนที่มีสมาชิกแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนในระดับปานกลาง และสูงรวมกัน ร้อยละ 91.1 นอกจากนี้ ยังพบว่า ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว มีความสัมพันธ์กับจำนวนกลุ่ม/ชมรม/องค์กรในชุมชน และร้อยละของครัวเรือนที่มีสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนสม่ำเสมอ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีข้อสังเกตว่าค่าสัมประสิทธิ์ความเป็นเงื่อนไข (CC.) มีค่าเป็นบวก แสดงว่ามีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน โดยพบว่า ชุมชนที่มีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว ในระดับสูง ส่วนใหญ่จะมีระดับ จำนวนกลุ่ม/ชมรม/องค์กรในชุมชน และร้อยละของครัวเรือนที่มีสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนสม่ำเสมอ ในระดับปานกลางและระดับสูงรวมกัน ร้อยละ 85.7 และ 95.5 ตามลำดับ แสดงรายละเอียดในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมจำแนกตามศักยภาพของชุมชนชายแดนไทย-ลาว (N=285)

ศักยภาพของชุมชนชายแดน	ระดับการจัดการความเสี่ยง ฯ				x^2	df.	Sig	CC.
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	รวม				
จำนวนกิจกรรมทางศาสนาของชุมชน					1.771	2	.413	
ต่ำ (0-48 ครั้ง)	25.4	54.5	20.1	100.0				
มาก (49 ครั้งขึ้นไป)	30.0	40.0	30.0	100.0				
ร้อยละครัวเรือนที่เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา					1.610	2	.447	
ต่ำ (0-500)	25.5	53.2	21.2	100.0				
สูง (50.1-100.0)	25.7	53.5	20.8	100.0				
จำนวนกลุ่ม/ชมรม/องค์กรในชุมชน					6.955	2	.031	.155
ต่ำ (0-7 กลุ่ม)	26.6	54.4	19.0	100.0				
สูง (8 กลุ่มขึ้นไป)	14.3	42.9	42.9	100.0				
จำนวนอาสาสมัครทั้งหมดในชุมชน					2.562	2	.278	
ต่ำ (0-40 คน)	26.7	53.8	19.8	100.0				
สูง (41 คนขึ้นไป)	15.4	53.8	30.8	100.0				
ร้อยละครัวเรือนที่เป็นสมาชิก/กลุ่ม/องค์กรในชุมชน					.886	2	.642	
ต่ำ (0-50.0)	25.5	53.5	20.9	100.0				
สูง (50.1-100.0)	25.0	50.0	25.0	100.0				
ร้อยละของครัวเรือนที่มีสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนสม่ำเสมอ					7.081	2	.029	.156
ต่ำ (0-50.0)	27.5	53.1	19.5	100.0				
สูง (50.1-100.0)	4.5	59.1	36.4	100.0				
ร้อยละของครัวเรือนที่มีสมาชิกแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน					9.952	2	.007	.184
ต่ำ (0-50.0)	28.0	53.6	18.4	100.0				
สูง (50.1-100.0)	8.8	52.9	38.2	100.0				

5. ความทันสมัยในชุมชนชายแดนไทย-ลาวกับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว

ภาวะความทันสมัย เป็นวลีที่ใช้เรียกสังคมสมัยใหม่ (Modern Society) ลักษณะที่เด่นชัดของภาวะความทันสมัย คือ ทัศนคติในการมองโลก ความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและผู้คนในสังคมที่หลากหลาย ความสามารถในการแสดงออกทั้งในเรื่องของความคิดและพฤติกรรม อีกทั้งมีสถาบันทางเศรษฐกิจ ทั้งสถาบันการตลาดและผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่หลากหลายและมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น(Giddens, 1991) ดังนั้น ในการพิจารณาความทันสมัยของชุมชนจึงได้พิจารณา 1) ความเป็นอุตสาหกรรม มี 14 ข้อคำถาม 2) ความเป็นเมือง มี 16 ข้อคำถาม และ 3) การ

แสดงออกทางการเมือง มี 9 ข้อคำถาม เพื่อเป็นการปรับฐานค่าเฉลี่ยให้เท่ากัน ผู้วิจัยกำหนดประมาณค่าเฉลี่ยที่ค่าคะแนนสูงสุด (Maximum) 100 คะแนน เท่านั้น

เมื่อพิจารณาระดับความทันสมัยของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาวในภาพรวม พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่มีความทันสมัยอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 59.6 มีคะแนนเฉลี่ยปรับฐาน 78.91 คะแนน มิติภาวะความทันสมัยที่ชุมชนมีความทันสมัยสูงสุด คือมิติความเป็นเมือง มีคะแนนเฉลี่ยปรับฐาน 79.61 คะแนน รองลงมาคือ มิติความเป็นอุตสาหกรรม มีคะแนนเฉลี่ย 76.98 คะแนน และสุดท้ายคือ มิติด้านการแสดงออกทางการเมือง มีคะแนนเฉลี่ย 69.50 คะแนน แสดงรายละเอียดในตารางที่ 21

ตารางที่ 21 ระดับภาวะความทันสมัยของชุมชนชายแดนไทย-ลาว ในมิติต่าง ๆ (N = 285)

มิติภาวะความทันสมัย	ระดับความทันสมัย				ค่าเฉลี่ย	SD.	Min	Max.
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	รวม	ปรับฐาน			
ความเป็นอุตสาหกรรม	9.8	54.0	36.1	100.0	76.98	4.88	2.00	50.00
ความเป็นเมือง	7.7	48.1	44.2	100.0	79.61	5.65	27.00	57.00
การแสดงออกทางการเมือง	14.0	68.8	17.2	100.0	69.50	3.68	15.00	36.00
ในภาพรวม	5.6	59.6	34.7	100.0	78.91	12.24	66.00	138.00

เมื่อพิจารณาระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว จำแนกตามคุณลักษณะย่อยของภาวะความทันสมัยของชุมชนชายแดนไทย-ลาว พบว่า ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว มีความสัมพันธ์กับ ภาวะความทันสมัยของชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ 0.05 และมีข้อสังเกตว่าค่าสัมประสิทธิ์ความเป็นเงื่อนไข (CC.) มีค่าเป็นบวก แสดงว่ามีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน โดยพบว่า ชุมชนที่มีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับสูงส่วนใหญ่จะมีภาวะความทันสมัย ในระดับปานกลางและสูงรวมกัน ร้อยละ 83.8 ดังรายละเอียดในตารางที่ 22

ตารางที่ 22 ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว จำแนกตามภาวะความทันสมัยของชุมชนในภาพรวม (N=285)

ภาวะความทันสมัยของชุมชนในภาพรวม	ระดับการจัดการความเสี่ยง ฯ				χ^2	df.	Sig	CC.
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	รวม				
					10.715	4	.030	.190
ระดับต่ำ (66.0-89.0 คะแนน)	37.5	50.0	12.5	100.0				
ระดับปานกลาง (90.0-1140.0 คะแนน)	30.0	52.9	17.1	100.0				
ระดับสูง (115.0-138.0 คะแนน)	16.2	54.5	29.3	100.0				

5.1 ความเป็นอุตสาหกรรมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว

ความเป็นอุตสาหกรรมของชุมชนเห็นได้จาก รูปแบบการผลิตที่เปลี่ยนแปลงไปโดยถูกกำหนดและต้องพึ่งพิงภายนอก และมีการใช้เครื่องจักรกลและแรงงานชำนาญเฉพาะอย่าง รวมทั้งรูปแบบของผลิตภัณฑ์ สินค้า และบริการที่มีมากมายหลากหลายชนิด โดยการตลาดที่ขยายตัวกว้างมากขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการที่มีมากมายและหลากหลายยิ่งขึ้น (Giddens, 1991)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความเป็นอุตสาหกรรมของชุมชนชายแดน พบว่า ชุมชนชายแดนไทย-ลาวส่วนมากมีระดับความเป็นอุตสาหกรรมอยู่ในระดับปานกลาง (32.0-40.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 54.0 รองลงมาคือระดับสูง (41.0-50.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 36.1 ($\bar{x}$ =3.849; SD = 4.88) ดังรายละเอียดในตารางที่ 23

ตารางที่ 23 ร้อยละของชุมชนชายแดนไทย–ลาว จำแนกตามความเป็นอุตสาหกรรม (N = 285)

ระดับความเป็นอุตสาหกรรมของชุมชนชายแดนไทย – ลาว	ร้อยละ
ระดับต่ำ (22.0 – 31.0 คะแนน)	9.8
ระดับปานกลาง (32.0 – 40.0 คะแนน)	54.0
ระดับสูง (41.0 – 50.0 คะแนน)	36.1
รวม	100.0
$\bar{x}$ = 38.49; SD = 4.88	MIN = 2.00, MAX = 50.00

เมื่อพิจารณาภาวะความทันสมัยของชุมชนชายแดนไทย–ลาวในมิติความเป็นอุตสาหกรรม เป็นรายข้อ โดยพิจารณาจากข้อคำถามพบว่า ชุมชนชายแดนไทย–ลาว มีระดับความเป็นอุตสาหกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด 3 อันดับแรกคือ คนในชุมชนนิยมซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้ามาใช้ในครัวเรือน (ข้อ 14) มีระดับปรากฏการณ์มากและมากที่สุดรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 86.3 รองลงมาคือ ในชุมชนใช้เครื่องจักร เช่น รถไถ รถแทรคเตอร์ รถอีแต๋น ช่วยในการเพาะปลูก (ข้อ 4) และอันดับสุดท้าย ในชุมชนมีสินค้าเครื่องใช้หลายขนาดให้เลือกซื้อตามความต้องการ เช่น ผงซักฟอกยี่ห้อหนึ่งมีให้เลือกซื้อหลายขนาดตามที่ต้องการ เป็นต้น (ข้อ 13) มีระดับปรากฏการณ์มากและมากที่สุดรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 78.2 และ 71.9 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามชุมชนชายแดนไทย–ลาว มีภาวะความทันสมัยในมิติความเป็นอุตสาหกรรมอยู่ในระดับต่ำที่สุด 3 อันดับแรกคือ ไม่มีโรงงานตั้งอยู่ในชุมชน (ข้อ 9) มีระดับปรากฏการณ์น้อยและน้อยที่สุดรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 94.7 รองลงมาคือ ไม่มีชาวต่างชาติมาตั้งโรงงาน ร้านค้า หรือทำธุรกิจในชุมชน (ข้อ 7) และไม่มีโรงแรม รีสอร์ท หรือสถานบริการที่พักและการท่องเที่ยวอยู่ในชุมชน (ข้อ 10) มีระดับปรากฏการณ์น้อย และน้อยที่สุดรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 94.3 และ 93.3 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 24

ตารางที่ 24 ระดับภาวะความทันสมัยของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติความเป็นอุตสาหกรรม (N = 285)

ภาวะความทันสมัยของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติความเป็นอุตสาหกรรม	ระดับปรากฏการณ์				รวม
	น้อยที่สุด	น้อย	มาก	มากที่สุด	
1. ในชุมชนมีการปลูกพืชชนิดเดียวเป็นพื้นที่กว้างเพื่อส่งขายให้โรงงานอุตสาหกรรม	28.1	27.0	31.9	13.0	100.0
2. การตัดสินใจปลูกพืชไร่ของคนในชุมชนขึ้นกับความต้องการของตลาด	15.1	21.4	43.9	19.6	100.0
3. การเพาะปลูกของคนในชุมชนส่วนมากทำเพื่อการค้ามากกว่าปลูกไว้กินเอง	15.4	28.8	36.5	19.3	100.0
4. ในชุมชนใช้เครื่องจักร เช่น รถไถ รถแทรคเตอร์ รถอีแต๋น ช่วยในการเพาะปลูก	8.8	13.0	36.3	41.9	100.0
5. บริษัท โรงงาน หรือบุคคลภายนอกเป็นผู้กำหนดราคาสินค้าการเกษตรของชุมชน	24.9	15.4	27.4	32.3	100.0
6. มีนายหน้าหรือตัวแทนจากบริษัทหรือโรงงานมาติดต่อขอรับซื้อสินค้าจากคนในชุมชน	38.6	35.4	20.7	5.3	100.0
7. มีชาวต่างชาติมาตั้งโรงงาน ร้านค้า หรือทำธุรกิจในชุมชนของท่าน	80.9	13.4	3.9	1.8	100.0
8. ในชุมชนมีการรวมกลุ่มสหกรณ์เพื่อการต่อรองราคาสินค้าทางการเกษตร	57.0	32.0	8.5	2.5	100.0
9. มีโรงงานตั้งอยู่ในชุมชนของท่าน	85.9	8.8	3.5	1.8	100.0
10. มีโรงแรม รีสอร์ท หรือสถานบริการด้านที่พักและการท่องเที่ยวอยู่ในชุมชนของท่าน	76.0	17.3	5.3	1.4	100.0
11. ร้านสะดวกซื้ออยู่ในชุมชนของท่าน เช่น เซเว่นอิเลเว่น เฟรชมาร์ท บางจาก เป็นต้น	69.0	21.0	7.5	2.5	100.0
12. ในชุมชนมีสินค้าเครื่องใช้ให้เลือกหลายชนิดกว่าในอดีต เช่น มีสบู่หลายยี่ห้อ มีผลซักฟอกหลากหลายยี่ห้อ เป็นต้น	14.4	18.3	42.3	25.0	100.0
13. ในชุมชนมีสินค้าเครื่องใช้หลายขนาดให้เลือกซื้อตามความต้องการ เช่น ผงซักฟอกยี่ห้อหนึ่งมีให้เลือกซื้อหลายขนาดตามที่ต้องการ เป็นต้น	9.8	18.2	45.6	26.3	100.0
14. ชุมชนของท่านนิยมซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้ามาใช้ในครัวเรือน	4.6	9.1	54.4	31.9	100.0

5.2 ความเป็นเมืองของชุมชนชายแดนไทย-ลาว

ความเป็นเมือง พิจารณาจากการเคลื่อนย้ายของผู้คน หรือการดำเนินกิจการงานเข้าสู่บริเวณเมือง หรือการขยายตัวเมืองออกไปทางพื้นที่ การเพิ่มจำนวนประชากร หรือการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่แตกต่างจากวิถีชีวิตดั้งเดิม มีการขยายวิถีชีวิตแบบชาวเมืองโดยผ่านรูปแบบการดำรงชีวิต การแต่งกาย การกิน รวมถึง การแพร่ขยายของระบบไฟฟ้า ประปา ถนนหนทาง วิทยุ โทรทัศน์ หรือคอมพิวเตอร์ เป็นต้น (Riggs, 2010)

จากผลการวิเคราะห์ระดับความเป็นเมืองของชุมชนชายแดนไทย-ลาว พบว่า ชุมชนชายแดนไทย-ลาว ส่วนมากมีระดับความเป็นเมืองอยู่ในระดับปานกลาง (38.0-47.0 คะแนน) คิด

เป็นร้อยละ 48.1 รองลงมาคือระดับสูง (48.0-57.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 44.2 ($\bar{X}$ = 45.38; SD = 5.65) ดังรายละเอียดในตารางที่ 25

ตารางที่ 25 ร้อยละของชุมชนชายแดนไทย–ลาว จำแนกตามความเป็นเมือง (N = 285)

ระดับความเป็นเมืองของชุมชนชายแดนไทย – ลาว	ร้อยละ
ระดับต่ำ (27.0 – 37.0 คะแนน)	7.7
ระดับปานกลาง (38.0 – 47.0 คะแนน)	48.1
ระดับสูง (48.0 – 57.0 คะแนน)	44.2
รวม	100.0
$\bar{X}$ = 45.38; SD = 5.65	MIN = 27.00, MAX = 57.00

เมื่อพิจารณาภาวะความทันสมัยของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติความเป็นเมืองเป็นรายข้อ โดยพิจารณาจากข้อคำถาม พบว่า ชุมชนชายแดนไทย–ลาว มีระดับความเป็นเมืองอยู่ในระดับมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ ในชุมชนมีไฟฟ้าใช้ครบทุกหลังคาเรือน (ข้อ12) ระดับปรากฏการณ์มากและมากที่สุดรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 90.8 รองลงมาคือ ครอบครัวในชุมชนนิยมซื้อรถมอเตอร์ไซค์มาใช้ในการสัญจร ระดับปรากฏการณ์มากและมากที่สุดรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 89.8 อันดับสุดท้าย ในชุมชนมีโทรศัพท์ใช้ครบทุกหลังคาเรือน ในชุมชนมีน้ำประปาใช้ครบทุกหลังคาเรือน และ คิดเป็นร้อยละ 86.1 และ 86.0 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ชุมชนชายแดนไทย–ลาวมีภาวะความทันสมัยในมิติความเป็นเมืองอยู่ในระดับต่ำ 3 อันดับแรกคือ ในชุมชนไม่มีครอบครัวที่ปู่ย่า / ตา ยาย ต้องเลี้ยงหลาน อาศัยอยู่ตามลำพังกับเด็กมากขึ้น มีระดับปรากฏการณ์น้อยและน้อยที่สุดรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 51.4 รองลงมาคือ ครัวเรือนในชุมชนส่วนใหญ่นิยมปลูกพืช เลี้ยงสัตว์เพื่อใช้เป็นอาหารในครอบครัว (ข้อ 8) อันดับสุดท้าย คือ คนในชุมชนจะพบปะพูดคุยกันเมื่อมีงานหรือความจำเป็นเท่านั้น (ข้อ 4) มีระดับปรากฏการณ์น้อยและน้อยที่สุดรวมกัน คิดเป็นร้อยละ49.8 และ 47.7 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 26

ตารางที่ 26 ระดับภาวะความทันสมัยของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติความเป็นเมือง (N = 285)

ภาวะความทันสมัยของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติความเป็นเมือง	ระดับปรากฏการณ์				รวม
	น้อยที่สุด	น้อย	มาก	มากที่สุด	
1. ในชุมชนมีครอบครัวที่เป็นลักษณะครอบครัวเดี่ยว คือมีเฉพาะ พ่อ-แม่-ลูก มากขึ้น	6.3	25.6	48.8	19.3	100.0
2. ในชุมชนมีครอบครัวที่ปู่ ย่า/ตา ยาย ต้องเลี้ยงหลาน อาศัยอยู่ตามลำพังกับเด็กมากขึ้น	13.4	38.0	40.8	7.7	100.0
3. เมื่อมีงานแต่งงานจะต้องแจกการ์ดแทนการเชิญโดยการบอกกล่าวด้วยวาจา	8.1	23.5	48.4	20.0	100.0
4. คนในชุมชนจะพบปะพูดคุยกันเมื่อมีงานหรือความจำเป็นเท่านั้น	15.8	31.9	37.5	14.7	100.0
5. ต้องจ้างแรงงานที่จะช่วยทำนา ทำไร่ มากกว่าการใช้แรงงานในครอบครัว	8.1	20.0	53.3	18.6	100.0
6. คนในชุมชนส่วนใหญ่ต้องออกไปทำงานนอกหมู่บ้าน/ชุมชน	10.2	28.4	50.5	10.9	100.0
7. ผู้หญิงส่วนใหญ่ในชุมชนนิยมนุ่งผ้าถุง*	8.5	32.6	37.2	21.6	100.0
8. ครัวเรือนในชุมชนส่วนใหญ่นิยมปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ เพื่อใช้เป็นอาหารในครอบครัว*	12.3	37.5	36.8	13.3	100.0
9. ครัวเรือนในชุมชนส่วนใหญ่นิยมหาอาหารจากป่า หรือแหล่งน้ำตามธรรมชาติ*	12.3	34.2	37.0	16.5	100.0
10. มีรถขายอาหาร ผัก ผลไม้ เช่น รถพุ่มพวง เข้ามาขายในหมู่บ้าน/ชุมชน	17.4	25.6	47.7	9.3	100.0
11. ลักษณะบ้านส่วนใหญ่ในชุมชนเป็นบ้านสองชั้น ก่ออิฐฉาบปูน	7.0	21.1	50.4	21.5	100.0
12. ในชุมชนมีไฟฟ้าใช้ครบทุกหลังคาเรือน	2.5	6.7	32.0	58.8	100.0
13. ในชุมชนมีน้ำประปาใช้ครบทุกหลังคาเรือน	6.0	8.1	34.9	51.1	100.0
14. ในชุมชนมีโทรศัพท์ใช้ครบทุกหลังคาเรือน	6.7	7.1	45.0	41.1	100.0
15. มีการก่อสร้างถนนในชุมชนเพื่อให้การสัญจรสะดวกมากขึ้น	3.2	20.0	48.1	28.8	100.0
16. ครอบครัวในชุมชนนิยมซื้อรถมอเตอร์ไซค์มาใช้ในการสัญจร	1.1	9.1	42.8	47.0	100.0

(*) หมายถึง ข้อคำถามเชิงปฏิเสธ

5.3 การแสดงออกทางการเมืองของชุมชนชายแดนไทย-ลาว

การแสดงออกทางการเมืองของคนในชุมชน เป็นผลจากส่วนหนึ่งของภาวะความทันสมัยที่ทำให้ทัศนคติการมองโลก ความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกของผู้คนในสังคมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้มีความหลากหลาย และสามารถแสดงออกได้ทั้งในด้านความคิดและพฤติกรรม อย่างอิสระ และชัดเจนมากขึ้น เป็นระบบสังคมที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน และควบคุมกิจการของชุมชนโดยประชาชนโดยไม่คำนึงถึงชั้น ยศ สถานภาพ หรือทรัพย์สมบัติ และมีความเป็นประชาธิปไตย (Mass Democracy) (Giddens, 1991)

ผลการวิเคราะห์ระดับการแสดงออกทางการเมืองของชุมชนชายแดนไทย-ลาว พบว่าชุมชนชายแดนไทย-ลาวส่วนมาก มีระดับการแสดงออกทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง (22.0-

28.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 68.8 รองลงมาคือระดับสูง (29.0-36.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 17.2 ($\bar{X}$ = 25.02; SD = 3.68) ดังรายละเอียดในตารางที่ 27

ตารางที่ 27 ร้อยละของชุมชนไทย–ลาว จำแนกตามการแสดงออกทางการเมือง (N = 285)

ระดับการแสดงออกทางการเมืองของชุมชนชายแดนไทย – ลาว	ร้อยละ
ระดับต่ำ (15.0 – 21.0 คะแนน)	14.0
ระดับปานกลาง (22.0 – 28.0 คะแนน)	68.8
ระดับสูง (29.0 – 36.0 คะแนน)	17.2
รวม	100.0
$\bar{X}$ = 25.02; SD = 3.68	MIN = 15.00, MAX = 36.00

เมื่อพิจารณาภาวะความทันสมัยของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติการแสดงออกทางการเมืองเป็นรายข้อ โดยพิจารณาจากข้อคำถามพบว่า ชุมชนชายแดนไทย–ลาว มีระดับการแสดงออกทางการเมืองอยู่ในระดับมากที่สุด 3 อันดับแรกคือ คนในชุมชนให้ความสำคัญและเข้าคูหาเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) (ข้อ 2) ระดับปรากฏการณ์มากและมากที่สุดรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 92.6 รองลงมาคือ คนในชุมชนให้ความสำคัญและเข้าคูหาเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน (ข้อ 1) และ เมื่อมีการประชุมคนในชุมชนเข้าร่วมประชุมเพื่อรับทราบข่าวสารและรักษาสิทธิของตนเอง (ข้อ 3) ระดับปรากฏการณ์มากและมากที่สุดรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 89.4 และ 70.8 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามชุมชนชายแดนไทย–ลาว มีภาวะความทันสมัยในมิติการแสดงออกทางการเมืองอยู่ในระดับน้อยที่สุด 3 อันดับแรกคือ การเรียกประชุมคณะกรรมการชุมชน/หมู่บ้านไม่ต้องมีหนังสือเชิญอย่างเป็นทางการ (ข้อ 8) มีระดับปรากฏการณ์น้อยและน้อยที่สุดรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 66.0 รองลงมาคือ ในการประชุมไม่มีคนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างหรือโต้แย้งกับผู้นำ และการช่วยงานส่วนรวมของคนในชุมชนเป็นไปตามความสมัครใจที่แท้จริงมากกว่าทำตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนด มีระดับปรากฏการณ์น้อยและน้อยที่สุดรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 53.9 และ 36.5 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตาราง 28

ตารางที่ 28 ระดับความทันสมัยของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติการแสดงออกทางการเมือง (N = 285)

ภาวะความทันสมัยของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติการแสดงออกทางการเมือง	ระดับภาวะความทันสมัย				รวม
	น้อยที่สุด	น้อย	มาก	มากที่สุด	
1. คนในชุมชนให้ความสำคัญและเข้าคูหาเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน	2.1	8.4	39.6	49.8	100.0
2. คนในชุมชนให้ความสำคัญและเข้าคูหาเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.)	2.5	4.9	48.4	44.2	100.0
3. เมื่อมีการประชุมคนในชุมชนเข้าร่วมประชุมเพื่อรับทราบข่าวสารและรักษาสิทธิของตัวเอง	4.2	24.9	51.9	18.9	100.0
4. คนในชุมชนกล้าแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม	4.6	33.0	54.0	8.4	100.0
5. ในการประชุมมีคนกล้าที่จะแสดงความเห็นที่แตกต่างหรือโต้แย้งกับผู้นำ	8.5	45.4	37.2	8.9	100.0
6. คนในชุมชนเต็มใจเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนทั้งด้านการออกความคิดเห็น ออกแรง และออกทุนทรัพย์	4.2	29.1	54.0	12.6	100.0
7. เมื่อมีการร้องขอให้ช่วยงานของชุมชน คนในชุมชนสามารถที่จะเลือกตัดสินใจได้ว่าจะช่วยหรือไม่ ได้อย่างอิสระ	7.4	24.2	53.3	15.1	100.0
8. การเรียกประชุมคณะกรรมการชุมชน/หมู่บ้านต้องมีหนังสือเชิญอย่างเป็นทางการมากว่าการบอกกล่าวด้วยวาจา	24.6	41.4	30.5	3.5	100.0
9. การช่วยงานส่วนรวมของชุมชนเป็นไปตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดมากกว่าทำตามความสมัครใจที่แท้จริงของตนเอง	10.2	26.3	46.3	17.2	100.0

เมื่อพิจารณาระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว จำแนกตามคุณลักษณะย่อยของภาวะความทันสมัยของชุมชนชายแดนไทย-ลาว พบว่า ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว มีความสัมพันธ์กับระดับการแสดงออกทางการเมืองของชุมชนชายแดนไทย-ลาว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ 0.01 และระดับความเป็นอุตสาหกรรมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ 0.05 และมีข้อสังเกตว่าค่าสัมประสิทธิ์ความเป็นเงื่อนไข (CC.) มีค่าเป็นบวก แสดงว่ามีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน โดยพบว่า ชุมชนที่มีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับสูง ส่วนใหญ่จะมีระดับการแสดงออกทางการเมืองของชุมชนชายแดนไทย-ลาว และระดับความเป็นอุตสาหกรรมของชุมชนชายแดนไทย-ลาวในระดับปานกลางและสูงรวมกัน ร้อยละ 98.0 และ 85.5 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 29

ตารางที่ 29 ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม จำแนกตามภาวะความทันสมัยของชุมชนชายแดนไทย-ลาว (N=285)

ภาวะความทันสมัย	ระดับการจัดการความเสี่ยง ฯ				x^2	df.	Sig	CC.
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	รวม				
ระดับความเป็นอุตสาหกรรมของชุมชนชายแดน					9.745	4	.045	.182
ระดับต่ำ (22.0-31.0 คะแนน)	35.7	46.4	17.9	100.0				
ระดับปานกลาง (32.0-40.0 คะแนน)	29.9	53.2	16.9	100.0				
ระดับสูง (41.0-50.0 คะแนน)	16.5	55.3	28.2	100.0				
ระดับความเป็นเมืองของชุมชนชายแดน					8.220	4	.084	
ระดับต่ำ (27.0-37.0 คะแนน)	31.8	59.1	9.1	100.0				
ระดับปานกลาง (38.0-47.0 คะแนน)	31.4	47.4	21.2	100.0				
ระดับสูง (48.0-57.0 คะแนน	18.3	58.7	23.0	100.0				
ระดับการแสดงออกทางการเมือง					33.554	4	.000	.325
ระดับต่ำ (15.0-21.0 คะแนน)	47.5	40.0	12.5	100.0				
ระดับปานกลาง (22.0-28.0 คะแนน)	27.0	55.6	17.3	100.0				
ระดับสูง (29.0-36.0 คะแนน	2.0	55.1	42.9	100.0				

6. ความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย-ลาวกับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว

6.1 ความเสี่ยงทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว

การพิจารณาความเสี่ยงทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว พิจารณาจาก 1) ความเป็นปัจเจกนิยม มี 8 ข้อคำถาม 2) การหายไปขององค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น มี 8 ข้อคำถาม 3) ความไม่เท่าเทียมทางสังคม มี 11 ข้อคำถาม 4) ความขัดแย้งและความรุนแรงทางสังคม มี 18 ข้อคำถาม 5) ปัญหาสังคม มี 21 และ 6) ความผุกร่อนของความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรม ข้อคำถามมี 12 ข้อคำถาม เพื่อเป็นการปรับฐานค่าเฉลี่ยให้เท่ากัน ผู้วิจัยกำหนดประมาณค่าเฉลี่ยที่ค่าคะแนนสูงสุด (Maximum) 100 คะแนน เท่ากัน

เมื่อพิจารณาระดับความเสี่ยงทางสังคมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาวในภาพรวม พบว่า ชุมชนชายแดนส่วนมากมีความเสี่ยงทางสังคมอยู่ในระดับต่ำ (47.0-107.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 61.1 รองลงมาคือระดับปานกลาง (108.0-167.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 37.5 มีค่าคะแนนเฉลี่ยปรับฐาน 44.51 คะแนน โดยมิติที่มีความเสี่ยงทางสังคมสูงที่สุดคือ การหายไปขององค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าคะแนนเฉลี่ยหลังปรับฐานสูงสุด 59.50 คะแนน รองลงมาความเป็น

ปัจเจกนิยม มีค่าคะแนนเฉลี่ย 54.45 คะแนน ความไม่เท่าเทียมทางสังคม และความผุกร่อนของความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรม มีค่าคะแนนเฉลี่ย 45.88 และ 45.36 คะแนน ตามลำดับ ส่วนชุมชนมีระดับความเสี่ยงทางสังคมต่ำที่สุด คือ มิติความขัดแย้งและความรุนแรงทางสังคม มีค่าคะแนนเฉลี่ย 37.31 คะแนน รองลงมาคือ และปัญหาสังคม มีค่าคะแนนเฉลี่ยปรับฐาน 38.24 คะแนน จะเห็นว่าชุมชนส่วนใหญ่มีความเสี่ยงทางสังคมในมิติต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง ดังรายละเอียดในตารางที่ 30

ตารางที่ 30 ระดับความเสี่ยงทางสังคมในภาพรวม (N = 285)

ความเสี่ยงทางสังคม	ระดับความเสี่ยงทางสังคม				ค่าเฉลี่ยปรับฐาน	SD.	Min	Max.
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	รวม				
ความเป็นปัจเจกนิยม	20.4	58.6	21.1	100.0	54.45	4.20	1.00	22.00
การหายไปขององค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น	45.3	42.1	12.6	100.0	59.50	3.19	8.00	24.00
ความไม่เท่าเทียมทางสังคม	3.7	47.2	49.1	100.0	45.88	9.13	1.00	33.00
ความขัดแย้งและความรุนแรงทางสังคม	60.4	36.8	2.8	100.0	37.31	8.05	5.00	54.00
ปัญหาสังคม	44.6	49.1	6.3	100.0	38.24	10.40	1.00	63.00
ความผุกร่อนของความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรม	36.5	58.6	4.9	100.0	45.36	5.25	4.00	36.00
ในภาพรวม	61.1	37.5	1.4	100.0	44.51	29.00	47.00	228.00

เมื่อพิจารณาระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว จำแนกตามคุณลักษณะย่อยของความเสี่ยงทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว พบว่า ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว มีความสัมพันธ์กับระดับความเสี่ยงทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 และมีข้อสังเกตว่าค่าสัมประสิทธิ์ความเป็นเงื่อนไข (CC.) มีค่าเป็นบวก แสดงว่ามีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน โดยพบว่า ชุมชนที่มีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับสูง ส่วนใหญ่จะมีระดับความเสี่ยงทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว ระดับสูง ร้อยละ 100.0 ดังรายละเอียดในตารางที่ 31

ตารางที่ 31 ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม จำแนกตามความเสี่ยงทางสังคมของชุมชนในภาพรวม (N=285)

ความเสี่ยงทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว	ระดับการจัดการความเสี่ยง ฯ				x^2	df.	Sig	CC.
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	รวม				
ความเสี่ยงทางสังคมของชุมชนในภาพรวม					15.504	4	.004	.227
ระดับต่ำ (47.0-107.0 คะแนน)	26.4	52.9	20.7	100.0				
ระดับปานกลาง (108.0-167.0 คะแนน)	25.2	56.1	18.7	100.0				
ระดับสูง (168.0-228.0 คะแนน)	0.0	0.0	100.0	100.0				

6.1.1 ความเป็นปัจเจกนิยมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว

ผลการวิเคราะห์ระดับความเป็นปัจเจกนิยมของชุมชนชายแดนไทยลาว มีค่าเฉลี่ย 11.98 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.20 จากคะแนนเต็ม 24 คะแนน พบว่า ชุมชนชายแดนไทย-ลาวส่วนมากมีระดับความเป็นปัจเจกนิยมอยู่ในระดับปานกลาง (9.0-15.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 58.6 รองลงมาคือ ระดับสูง (16.0-22.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 21.1 ดังรายละเอียดในตารางที่ 32

ตารางที่ 32 ร้อยละของชุมชนชายแดนไทย – ลาว จำแนกตามความเป็นปัจเจกนิยม (N = 285)

ระดับความเป็นปัจเจกนิยมของชุมชนชายแดนไทย – ลาว	ร้อยละ
ระดับต่ำ (1.0 – 8.0 คะแนน)	20.4
ระดับปานกลาง (9.0 – 15.0 คะแนน)	58.6
ระดับสูง (16.0 – 22.0 คะแนน)	21.1
รวม	100.0
$\bar{x}$ = 11.98; SD = 4.20	MIN = 1.00, MAX = 22.00

เมื่อพิจารณาภาวะความเสี่ยงทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย–ลาวในมิติการเกิดของปัจเจกนิยมเป็นรายข้อ โดยพิจารณาจากข้อคำถามพบว่า ชุมชนชายแดนไทย–ลาว มีระดับการเกิดของปัจเจกนิยมมากที่สุด 3 อันดับแรกในเรื่อง มีความสนใจในการติดตามข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หรือหนังสือพิมพ์ (ข้อ 8) ระดับปรากฏการณ์สม่ำเสมอและบ่อยครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 87.4 อันดับที่ 2 มักกล่าวอ้างท้วงติงเพื่อรักษาสิทธิประโยชน์ของตนเอง (ข้อ 3) และอันดับสุดท้าย คนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่ไปร่วมงานและไปช่วยงานจนแล้วเสร็จเมื่อมี

งานบุญ (ข้อ 1) ระดับปรากฏการณ์สม่ำเสมอและบ่อยครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 54.8 และ 45.6 แต่ในขณะเดียวกัน มีชุมชนที่มีระดับการเกิดของปัจเจกนิยมต่ำที่สุด 3 อันดับแรกในเรื่อง ไม่ใช้เงินในการซื้อเสื้อผ้า สิ่งฟุ่มเฟือยส่วนตัว มากไปกว่านำมาใช้ให้เป็นประโยชน์กับครอบครัว (ข้อ 5) ระดับปรากฏการณ์นาน ๆ ครั้งและไม่เคยรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 61.5 รองลงมา คนในชุมชนจะร่วมใจไปช่วยเหลือเจ้าภาพเมื่อมีงานศพ (ข้อ 2) และคนในชุมชนจะนิยมปรึกษาหรือขอคำแนะนำการแก้ปัญหาจากผู้ใหญ่ถึงแม้จะเป็นเรื่องในครอบครัว (ข้อ 7) ระดับปรากฏการณ์นาน ๆ ครั้งและไม่เคยรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 60.0 และ 59.6 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 33

ตารางที่ 33 ระดับความเสี่ยงทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติการเกิดของปัจเจกนิยม (N = 285)

ภาวะความเสี่ยงทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติการเกิดของปัจเจกนิยม	ระดับปรากฏการณ์				รวม
	ไม่มี	นาน ๆ ครั้ง	บ่อยครั้ง	สม่ำเสมอ	
1. เมื่อมีงานบุญในชุมชน คนส่วนใหญ่จะไปร่วมงานและช่วยงานจนแล้วเสร็จ*	36.3	18.1	14.2	31.4	100.0
2. เมื่อมีงานศพ คนในชุมชนจะร่วมใจไปช่วยเหลือเจ้าภาพ*	43.7	16.3	9.2	30.7	100.0
3. มักกล่าวอ้างท้วงติงเพื่อรักษาสิทธิประโยชน์ของตนเอง	10.5	34.7	32.3	22.5	100.0
4. ถ้าตัวเองไม่ได้รับผลประโยชน์โดยตรง คนในชุมชนจะไม่เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน	19.5	35.6	32.8	12.1	100.0
5. มักใช้เงินในการซื้อเสื้อผ้า สิ่งฟุ่มเฟือยส่วนตัว มากกว่านำมาใช้ให้เป็นประโยชน์กับครอบครัว	11.8	49.7	32.1	6.4	100.0
6. ไม่นิยมขอคำแนะนำในการดำเนินชีวิตจากญาติผู้ใหญ่เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องในครอบครัว	17.5	42.1	30.2	10.2	100.0
7. ไม่นิยมปรึกษาหรือขอคำแนะนำการแก้ปัญหาจากญาติผู้ใหญ่เพราะมั่นใจในตัวเองว่าเรียนหนังสือมา	22.5	35.3	32.5	9.7	100.0
8. มีความสนใจในการติดตามข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หรือหนังสือพิมพ์	2.1	10.5	35.1	52.3	100.0

(*) หมายถึง ข้อคำถามเชิงปฏิเสธ

6.1.2 การหายไปขององค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนชายแดนไทย-ลาว

ผลการวิเคราะห์ระดับการหายไปขององค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนชายแดนไทยลาว มีค่าเฉลี่ย 14.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.19 จากคะแนนเต็ม 24 คะแนน พบว่า ชุมชนชายแดนไทย-ลาวส่วนมากมีการหายไปขององค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น อยู่ใน

ระดับต่ำ (8.0-13.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 45.3 รองลงมาคือระดับปานกลาง (14.0-18.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 42.1 ดังรายละเอียดในตารางที่ 34

ตารางที่ 34 ร้อยละของชุมชนชายแดนไทย – ลาว จำแนกตามการหายไปขององค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น (N = 285)

ระดับการหายไปขององค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนชายแดนไทย–ลาว	ร้อยละ
ระดับต่ำ (8.0 – 13.0 คะแนน)	45.3
ระดับปานกลาง (14.0 – 18.0 คะแนน)	42.1
ระดับสูง (19.0 – 24.0 คะแนน)	12.6
รวม	100.0
$\bar{x}$ = 14.28; SD = 3.19	MIN = 8.00, MAX = 24.00

เมื่อพิจารณาภาวะความเสี่ยงทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติการหายไปขององค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นรายข้อ โดยพิจารณาจากข้อคำถามพบว่า ชุมชนชายแดนไทย–ลาว มีการหายไปขององค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในระดับสูง มากที่สุด 3 อันดับแรกในเรื่อง คนในชุมชนยังต้องเสียเงินซื้อวัสดุ อุปกรณ์ ปุ๋ย และสารเคมี เพื่อใช้ในการเกษตรทดแทนวิธีการเพาะปลูกแบบดั้งเดิม (ข้อ 6) ระดับปรากฏการณ์สม่ำเสมอและบ่อยครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 83.2 อันดับที่ 2 คนในชุมชนยังต้องเสียเงินซื้อเครื่องใช้หรืออุปกรณ์ในบ้านที่ผลิตจากนอกชุมชน (ข้อ 5) และอันดับสุดท้าย มีการนำความรู้ เครื่องมือ เทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการประกอบอาชีพ (ข้อ 3) ระดับปรากฏการณ์สม่ำเสมอและบ่อยครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 73.4 และ 68.8 ตามลำดับ ในขณะเดียวกัน ชุมชนชายแดนไทย–ลาว มีการหายไปขององค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในระดับต่ำ ใน 3 อันดับแรกในเรื่อง ผู้หญิงในชุมชนจะอยู่ไฟหลังการคลอดลูก (ข้อ 8) ระดับปรากฏการณ์นานๆครั้งและไม่เคยรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 54.9 รองลงมา คนในชุมชนยังมีความสามารถในการหาอาหารธรรมชาติจากป่าหรือแหล่งน้ำธรรมชาติ (ข้อ 2) และ เมื่อมีการเจ็บป่วยเล็กน้อย คนในชุมชนจะให้หมอพื้นบ้านทำการรักษาก่อน (ข้อ 7) ระดับปรากฏการณ์นาน ๆ ครั้งและไม่เคยรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 47.4 และ 39.0 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 35

ตารางที่ 35 ระดับความเสี่ยงทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติการหายไปขององค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น (N = 285)

ภาวะความเสี่ยงทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย – ลาว ในมิติการหายไปขององค์ความรู้และภูมิปัญญา	ระดับปรากฏการณ์				รวม
	ไม่มี	นาน ๆ ครั้ง	บ่อยครั้ง	สม่ำเสมอ	
1. ยังมีการทอผ้า สานตะกร้า สานกระติบข้าวไปใช้ในครอบครัว*	11.7	26.2	34.9	27.2	100.0
2. คนในชุมชนมีความสามารถในการหาอาหารธรรมชาติจากป่าหรือแหล่งน้ำธรรมชาติ*	19.3	28.1	31.2	21.4	100.0
3. มีการนำความรู้ เครื่องมือ เทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการประกอบอาชีพ	9.8	21.4	42.8	26.0	100.0
4. มีการหาความรู้ในระบบโรงเรียนมากกว่าการเรียนรู้จากการถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาดั้งเดิมจากบรรพบุรุษ	3.2	29.5	50.9	16.5	100.0
5. คนในชุมชนต้องเสียเงินซื้อเครื่องใช้หรืออุปกรณ์ในบ้านที่ผลิตจากนอกชุมชน	1.8	24.8	43.4	30.0	100.0
6. คนในชุมชนต้องเสียเงินวัสดุ อุปกรณ์ ปุ๋ย และสารเคมี เพื่อใช้ในการเกษตรทดแทนวิธีการเพาะปลูกแบบดั้งเดิม	2.6	14.2	45.5	37.7	100.0
7. เมื่อมีการเจ็บป่วยเล็กน้อย คนในชุมชนจะให้หมอพื้นบ้านทำการรักษาก่อน	11.6	27.4	36.1	24.9	100.0
8. ผู้หญิงในชุมชนจะอยู่ไฟ หลังการคลอดลูก	24.9	31.0	23.6	20.5	100.0

(*) หมายถึง ข้อคำถามเชิงปฏิเสธ

6.1.3 ความไม่เท่าเทียมทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว

การเติบโตและการพัฒนาทางเศรษฐกิจจะสัมพันธ์กับการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียม การสูญเสียโอกาสในการประกอบอาชีพ หรือความไร้ประสิทธิภาพในทางใดทางหนึ่ง เพราะการพัฒนาตามระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ ต้องอาศัย “ทุน” จำนวนมหาศาลเพื่อใช้ในการแข่งขันในระบบการตลาด อีกทั้งช่องว่างที่เกิดจากโอกาสที่ได้รับอาจทำให้ประชาชนมีโอกาสในการเข้าถึง บริการ สวัสดิการ และทรัพยากรไม่เท่าเทียมกัน

ผลการวิเคราะห์ระดับความไม่เท่าเทียมทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว มีค่าเฉลี่ย 15.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.13 จากคะแนนเต็ม 33.00 พบว่า ชุมชนชายแดนไทย-ลาว ส่วนมากมีความไม่เท่าเทียมทางสังคม อยู่ในระดับสูง (23.0-33.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 49.1 รองลงมาคือระดับปานกลาง (12.0-22.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 47.2 ดังรายละเอียดในตารางที่ 36

ตารางที่ 36 ร้อยละของชุมชนชายแดนไทย–ลาว จำแนกตามความไม่เท่าเทียมทางสังคม (N=285)

ระดับความไม่เท่าเทียมทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย – ลาว	ร้อยละ
ระดับต่ำ (1.0 – 11.0 คะแนน)	3.7
ระดับปานกลาง (12.0 – 22.0 คะแนน)	47.2
ระดับสูง (23.0 – 33.0 คะแนน)	49.1
รวม	100.0
$\bar{x}$ = 15.14; SD = 9.13	MIN = 1.00, MAX = 33.00

เมื่อพิจารณาภาวะความเสี่ยงทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติความไม่เท่าเทียมทางสังคมเป็นรายข้อ โดยพิจารณาจากข้อคำถามพบว่า ชุมชนชายแดนไทย–ลาวที่มีความไม่เท่าเทียม ในระดับสูง ใน 3 อันดับแรก คือ คนในชุมชนไม่มีโอกาสในการขอยืมเงินกองทุนหมู่บ้านได้โดยทัดเทียมกันตามกติกาที่มีอยู่ (ข้อ 9) ระดับปรากฏการณ์สม่ำเสมอและบ่อยครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 48.2 รองลงมา ทุกคนไม่มีโอกาสในการเป็นสมาชิกและรับผลประโยชน์จากสหกรณ์ชุมชน ได้โดยทัดเทียมกันตามกติกาที่มีอยู่ (ข้อ 10) และทุกคนไม่สามารถขอรับบริการด้านสาธารณสุขได้โดยง่าย สะดวก และรวดเร็วทัดเทียมกัน (ข้อ 1) ระดับปรากฏการณ์สม่ำเสมอและบ่อยครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 47.2 และ 46.4 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ชุมชนชายแดนไทย–ลาวที่มีความไม่เท่าเทียม ในระดับต่ำ 3 อันดับแรก คือ ทุกคนสามารถติดต่อขอรับบริการในการทำนิติกรรมที่ดิน เช่น การโอนที่ดิน แบ่งโฉนดได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว เท่าเทียมกัน (ข้อ 5) ระดับปรากฏการณ์นาน ๆ ครั้งและไม่เคยรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 63.7 รองลงมา ขอรับความช่วยเหลือ หรือคำแนะนำจากรัฐ หรือกลุ่มผู้นำชุมชน ทำได้ง่าย สะดวก และรวดเร็วทัดเทียมกัน (ข้อ 7) และทุกคนสามารถนำบุตรหลานเข้ารับการศึกษาได้โดยง่าย สะดวก ทัดเทียมกัน (ข้อ 3) ระดับปรากฏการณ์นาน ๆ ครั้งและไม่เคยรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 61.4 และ 60.0 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 37

ตารางที่ 37 ระดับความเสี่ยงทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติความไม่เท่าเทียมทางสังคม (N = 285)

ภาวะความเสี่ยงทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย – ลาว ในมิติความไม่เท่าเทียมทางสังคม	ระดับปรากฏการณ์				รวม
	ไม่มี	นาน ๆ ครั้ง	บ่อยครั้ง	สม่ำเสมอ	
1. ทุกคนสามารถขอรับบริการด้านสาธารณสุข ได้โดยง่าย สะดวก และรวดเร็วทัดเทียมกัน*	40.4	13.3	20.4	26.0	100.0
2. แรงงานข้ามชาติเข้ารับบริการด้านสาธารณสุขได้อย่างมีข้อจำกัด	23.9	31.2	28.4	16.5	100.0
3. ทุกคนสามารถนำบุตรหลานเข้ารับการศึกษาได้โดยง่าย สะดวก ทัดเทียมกัน*	48.8	11.2	10.9	29.1	100.0
4. ทุกคนสามารถติดต่อขอรับบริการด้านการบริหารทำบัตรประจำตัวประชาชน ทำได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว เท่าเทียมกัน*	48.1	11.2	12.3	28.4	100.0
5. ทุกคนสามารถติดต่อขอรับบริการในการทำนิติกรรมที่ดิน เช่น การโอนที่ดิน แบ่งโฉนดได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว เท่าเทียมกัน*	24.0	39.7	21.5	14.8	100.0
6. การติดต่อขอรับบริการด้านการเงิน,การลงทุน เช่น การกู้ยืมเงินเพื่อการลงทุน หรือใช้สอย ทำได้โดยง่าย สะดวก และรวดเร็วทัดเทียมกัน*	20.7	33.3	30.9	15.1	100.0
7. ขอรับความช่วยเหลือ หรือคำแนะนำจากรัฐ หรือกลุ่มผู้นำชุมชน ทำได้ง่าย สะดวก และรวดเร็วทัดเทียมกัน*	30.2	31.2	19.6	18.9	100.0
8. ทุกคนสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์จากสาธารณะสมบัติของชุมชน เช่น ป่าชุมชน ห้วย หนอง คลอง บึง ฯ ได้โดยทัดเทียมกันตามกติกาที่มีอยู่*	34.1	20.1	16.2	29.6	100.0
9. ทุกคนมีโอกาสในการขอยืมเงินกองเงินทุนหมู่บ้านได้โดยทัดเทียมกันตามกติกาที่มีอยู่*	35.2	16.6	17.6	30.6	100.0
10. ทุกคนมีโอกาสในการเป็นสมาชิกและรับผลประโยชน์จากสหกรณ์ชุมชน ได้โดยทัดเทียมกันตามกติกาที่มีอยู่*	31.0	21.9	20.8	26.4	100.0
11. ทุกคนมีโอกาสในการเป็นสมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพของชุมชน ได้โดยทัดเทียมกัน*	32.6	23.5	20.0	23.9	100.0

(*) หมายถึง ข้อคำถามเชิงปฏิเสธ

6.1.4 ความขัดแย้งและความรุนแรงทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว

ผลการวิเคราะห์ระดับความความขัดแย้งและความรุนแรงทางสังคม มีค่าคะแนนเฉลี่ย 20.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.05 จากคะแนนเต็ม 54 คะแนน พบว่า ชุมชนชายแดนไทย-ลาว ส่วนมากมีความความขัดแย้งและความรุนแรงทางสังคมอยู่ในระดับต่ำ (5.0-21.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 60.4 รองลงมาคือระดับปานกลาง (22.0-37.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 36.8 ดังรายละเอียดในตารางที่ 38

ตารางที่ 38 ร้อยละของชุมชนชายแดนไทย–ลาว จำแนกตามความความขัดแย้งและความรุนแรงทางสังคม (N = 285)

ระดับความขัดแย้งและความรุนแรงทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว	ร้อยละ
ระดับต่ำ (5.00 – 21.0 คะแนน)	60.4
ระดับปานกลาง (22.0 – 37.0 คะแนน)	36.8
ระดับสูง (38.0 – 54.0 คะแนน)	2.8
รวม	100.0
$\bar{X}$ = 20.15; SD = 8.05	MIN = 5.00, MAX = 54.00

เมื่อพิจารณาภาวะความเสี่ยงทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติการความขัดแย้งและความรุนแรงทางสังคมเป็นรายข้อ โดยพิจารณาจากข้อคำถามพบว่า ชุมชนชายแดนไทย–ลาว ที่มีความขัดแย้งและความรุนแรงทางสังคม ในระดับสูง มากที่สุด 3 อันดับแรก ในเรื่อง เมื่อมีการทะเลาะวิวาทกันในครอบครัว สมาชิกอื่นในชุมชนจะไม่กล้าเข้าไปห้ามปรามไกล่เกลี่ย ระดับปรากฏการณ์สม่ำเสมอและบ่อยครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 56.5 รองลงมา เมื่อมีงานบุญในชุมชนมักจะมีเรื่องทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น (ข้อ 14) และเมื่อมีปัญหาคนในชุมชนมักจะปรึกษาปัญหาส่วนตัวกับเพื่อนบ้านใกล้ชิด (ข้อ 9) ระดับปรากฏการณ์สม่ำเสมอและบ่อยครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 53.0 และ 48.8 ตามลำดับ ในขณะเดียวกันชุมชนชายแดนไทย–ลาว ที่มีความขัดแย้งและความรุนแรงทางสังคม ในระดับต่ำ ใน 3 อันดับแรก คือ ไม่มีปัญหาข้อพิพาทหรือความขัดแย้งกับคนต่างชาติที่เข้ามาประกอบอาชีพในชุมชน (ข้อ 6) ระดับปรากฏการณ์นาน ๆ ครั้งและไม่เคยรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 89.1 อันดับที่ 2 ไม่มีปัญหาข้อพิพาทในเรื่องที่ดิน ที่ทำกินระหว่างกันของคนในชุมชน (ข้อ 7) และอันดับสุดท้าย การถกเถียงเรื่องการเมืองจะไม่ทำให้คนในชุมชนผิดใจกันและไม่พูดกัน (ข้อ 11) ระดับปรากฏการณ์นาน ๆ ครั้งและไม่เคยรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 85.2 และ 83.8 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 39

ตารางที่ 39 ระดับความเสี่ยงทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติความขัดแย้งและความรุนแรงทางสังคม (N = 285)

ภาวะความเสี่ยงทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย – ลาว ในมิติความขัดแย้งและความรุนแรงทางสังคม	ระดับปรากฏการณ์				รวม
	ไม่มี	นาน ๆ ครั้ง	บ่อยครั้ง	สม่ำเสมอ	
1. ในชุมชนมีการถกเถียง หรือ ทะเลาะวิวาทระหว่างคน ในครอบครัวเพราะเรื่องหนี้สิน หรือค่าใช้จ่ายในครอบครัว	10.5	59.6	24.6	5.3	100.0
2. ในชุมชนมีการถกเถียง หรือทะเลาะวิวาทระหว่างคน ในครอบครัวเพราะการดื่มสุรา	11.2	59.3	21.4	8.1	100.0
3. เมื่อมีการทะเลาะวิวาทกันในครอบครัว สมาชิกอื่นในชุมชนจะเข้าไปห้ามปรามไกล่เกลี่ย*	12.3	31.2	44.2	12.3	100.0
4. มีการถกเถียง หรือ ทะเลาะวิวาทระหว่างครอบครัวในชุมชน เพราะการแข่งขันทางการเมือง เช่น การสมัครผู้ใหญ่บ้าน การสมัครสมาชิกสภาตำบล/เทศบาล	28.8	42.5	22.1	6.7	100.0
5. มีความขัดแย้ง ทะเลาะวิวาทเพราะการประกอบอาชีพ ที่มีผลประโยชน์ที่ไม่ลงตัว	36.1	48.8	12.3	2.8	100.0
6. มีปัญหาข้อพิพาทหรือความขัดแย้งกับคนต่างชาติที่เข้ามาประกอบอาชีพในชุมชน	71.2	17.9	7.4	3.5	100.0
7. มีปัญหาข้อพิพาทใน เรื่องที่ดิน ที่ทำกินระหว่างกันของคนในชุมชน	27.0	58.2	11.9	2.8	100.0
8. เมื่อเกิดความไม่พอใจ คนในชุมชนจะว่ากล่าว ตำหนิการกระทำของผู้อื่นทันที	21.8	53.9	20.8	3.6	100.0
9. เมื่อมีปัญหาคนในชุมชนมักจะปรึกษาปัญหาส่วนตัวกับเพื่อนบ้านใกล้ชิด*	9.8	41.4	38.5	10.3	100.0
10. เมื่อสมาชิกในชุมชนพูดคุยเรื่องการเมือง ทำให้เกิดการถกเถียง หรือทะเลาะวิวาท	40.4	39.6	15.1	4.9	100.0
11. เมื่อมีการถกเถียงเรื่องการเมืองทำให้คนในชุมชนผิดใจกัน ไม่พูดคุยกัน	46.3	37.5	11.2	4.9	100.0
12. วัยรุ่นในชุมชนมีพฤติกรรมก้าวร้าว ขึ้นเสียง เถียงพ่อแม่	16.1	52.3	22.5	9.1	100.0
13. วัยรุ่นมีความเห็นที่แตกต่างและไม่เชื่อฟังพ่อแม่	8.8	55.2	27.5	8.5	100.0
14. เมื่อมีงานบุญในชุมชนมักมีเรื่องทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น	10.5	36.5	37.2	15.8	100.0
15. ถ้ามีคนพิการยากจนอาศัยอยู่ในชุมชน สมาชิกในชุมชนจะให้ความสนใจดูแล หรือให้ความช่วยเหลือ*	21.1	34.0	24.2	20.7	100.0
16. ไม่ยอมรับ ไม่รับฟังความคิดเห็น ไม่รับฟังเหตุผลของผู้อื่น	31.6	46.0	16.1	6.3	100.0
17. คนในชุมชนให้ความช่วยเหลือเพื่อนบ้านเสมอ*	20.7	35.8	24.9	18.6	100.0
18. คนในชุมชนมักแก้ไขปัญหาด้วยความรุนแรง มีปัญหาการทำร้ายร่างกาย การประทุษร้าย	55.8	26.0	12.6	5.6	100.0

(*) หมายถึง ข้อคำถามเชิงปฏิเสธ

6.1.5 ปัญหาสังคมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว

จากผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาสังคมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว มีค่าคะแนนเฉลี่ย 24.09 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.40 จากคะแนนเต็ม 63 คะแนน พบว่า ชุมชน

ชายแดนไทย-ลาวส่วนมากมีปัญหาสังคมอยู่ในระดับปานกลาง (22.0-42.0 คะแนน) คิดเป็น ร้อยละ 49.1 รองลงมา คือ ระดับต่ำ (1.0-21.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 44.6 ดังรายละเอียดในตารางที่ 40

ตารางที่ 40 ร้อยละของชุมชนชายแดนไทย–ลาว จำแนกตามปัญหาสังคม (N = 285)

ระดับปัญหาสังคมของชุมชนชายแดนไทย – ลาว	ร้อยละ
ระดับต่ำ (1.0 – 21.0 คะแนน)	44.6
ระดับปานกลาง (22.0 – 42.0 คะแนน)	49.1
ระดับสูง (43.0 – 63.0 คะแนน)	6.3
รวม	100.0
$\bar{X}$ = 24.09; SD = 10.40	MIN = 1.00, MAX = 63.00

เมื่อพิจารณาภาวะความเสี่ยงทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย–ลาวในมิติปัญหาสังคมเป็นรายข้อ โดยพิจารณาจากข้อคำถาม พบว่า ชุมชนชายแดนไทย–ลาวที่มีปัญหาสังคมอยู่ในระดับสูง 3 อันดับแรก ในเรื่อง ค่าครองชีพสูงขึ้น ต้องใช้เงินจำนวนมากขึ้นในการดำเนินชีวิต (ข้อ 15) ระดับปรากฏการณ์สม่ำเสมอและบ่อยครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 82.4 รองลงมา คนในชุมชนภาระหนี้สินเพิ่มมากขึ้น (ข้อ 16) และ มีการเล่นพนัน เช่น หวย ไพ่ ไฮโลว์ พนันบอลมากขึ้น ระดับปรากฏการณ์สม่ำเสมอและบ่อยครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 82.4 และ 39.0 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ชุมชนชายแดนไทย–ลาวที่มีปัญหาสังคมอยู่ในระดับต่ำ 3 อันดับแรก คือ มีคนในชุมชนได้รับอุบัติเหตุจากการทำงาน เช่น ได้รับบาดเจ็บจากเครื่องจักร (ข้อ 11) ในระดับต่ำ ระดับปรากฏการณ์นาน ๆ ครั้งและไม่เคยรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 89.8 รองลงมาคือ มีการค้าประเวณี หรือ ปัญหาชู้สาว และปัญหาอาชญากรรม เช่น งัดแงะ ฉกชิงวิ่งราว ลักขโมย ในระดับต่ำ ระดับปรากฏการณ์นานๆ ครั้งและไม่เคยรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 87.5 และ 87.0 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 41

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ห้องสมุดงานวิจัย

ตารางที่ 41 ระดับความเสี่ยงทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติปัญหาสังคม (N = 285)

ภาวะความเสี่ยงทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติปัญหาสังคม	ระดับปรากฏการณ์				รวม
	ไม่มี	นาน ๆ ครั้ง	บ่อย ครั้ง	สม่ำเสมอ	
1. มีปัญหาอาชญากรรม เช่น จัดแงะ ฉกชิงวิ่งราว ลักขโมย	30.5	56.5	11.6	1.4	100.0
2. มีปัญหายาเสพติดและการแพร่กระจายของยาเสพติด	21.1	47.5	20.5	10.9	100.0
3. มีการค้าประเวณี หรือ ปัญหาชู้สาว	56.9	30.6	11.0	1.5	100.0
4. มีกรณีพิพาท ที่เกิดจากการฉ้อโกง เอารัดเอาเปรียบกันระหว่างคนในชุมชน	46.1	39.1	11.8	3.0	100.0
5. มีครัวเรือนที่จ้างคนต่างด้าวมาทำงาน โดยไม่มีการลงทะเบียน	51.6	31.0	10.6	6.8	100.0
6. มีการมั่วสุม และมีแหล่งอุบายมุขในชุมชน เช่น บ่อนไก่	48.1	32.3	12.6	7.0	100.0
7. คนในชุมชนนิยมดื่มสุราของมึนเมา	5.3	56.5	27.7	10.5	100.0
8. มีการเล่นพนัน เช่น หวย ไพ่ ไฮโลว์ พนันบอล	10.9	50.2	28.1	10.9	100.0
9. มีคนในชุมชนนิยมเล่นการพนันจากฝั่งประเทศเพื่อนบ้าน เช่น หวยลาว หวยกีฬา	20.0	41.1	29.1	9.8	100.0
10. คนในชุมชนนิยมข้ามไปเล่นพนันที่บ่อนคาสิโนประเทศเพื่อนบ้าน	53.0	29.5	14.7	2.8	100.0
11. เกิดอุบัติเหตุทางจราจรในชุมชน เช่น อุบัติเหตุจากรถยนต์ รถมอเตอร์ไซค์	8.4	64.2	21.4	6.0	100.0
12. คนในชุมชนได้รับอุบัติเหตุจากการทำงาน เช่น ได้รับบาดเจ็บจากเครื่องจักร	34.0	55.8	8.1	2.1	100.0
13. คนในชุมชนนิยมซื้อแผ่นซีดีเพลงราคาถูกที่ไม่ถูกกฎหมายมาฟัง	21.4	50.2	24.6	3.9	100.0
14. วัยรุ่นในชุมชนนิยมซื้อแผ่นซีดีที่เป็นสื่อเกี่ยวกับเรื่องเพศมาดู	34.7	43.2	18.6	3.5	100.0
15. ค่าครองชีพสูงขึ้น ต้องใช้เงินจำนวนมากขึ้นในการดำเนินชีวิต	2.1	15.4	44.2	38.2	100.0
16. คนในชุมชนมีภาระหนี้สินเพิ่มมากขึ้น	1.8	17.9	39.6	40.7	100.0
17. เยาวชนส่วนใหญ่ในชุมชนมีพฤติกรรมก้าวร้าว ไม่เชื่อฟังพ่อแม่	13.7	48.8	26.3	11.2	100.0
18. เยาวชนส่วนใหญ่ในชุมชนชักชวนกันดื่มสุรา	8.4	56.5	26.3	8.8	100.0
19. เยาวชนส่วนใหญ่ในชุมชนใช้เสพยาเสพติด	38.2	40.7	14.4	6.7	100.0
20. เยาวชนในชุมชนมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร	21.1	52.6	18.6	7.7	100.0
21. เยาวชนในชุมชนขาดความรับผิดชอบ ไม่ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน	15.4	47.7	26.0	10.9	100.0

6.1.6 การผุกร่อนของความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความผุกร่อนของความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรม มีค่าคะแนนเฉลี่ย 16.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.25 จากคะแนนเต็ม 36.00 คะแนน พบว่า ชุมชนชายแดนไทย-ลาวส่วนมากมีความผุกร่อนของความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลาง (15.0-25.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 58.6 รองลงมาคือระดับต่ำ (4.0-14.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 36.5 ดังรายละเอียดในตารางที่ 42

ตารางที่ 42 ร้อยละของชุมชนชายแดนไทย–ลาว จำแนกตามความผุกร่อนของความเชื่อประเพณีและวัฒนธรรม (N = 285)

ระดับความผุกร่อนของความเชื่อประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว	ร้อยละ
ระดับต่ำ (4.0 – 14.0 คะแนน)	36.5
ระดับปานกลาง (15.0 – 25.0 คะแนน)	58.6
ระดับสูง (26.0 – 36.0 คะแนน)	4.9
รวม	100.0
$\bar{x}$ = 16.33; SD = 5.25	MIN = 4.00, MAX = 36.00

เมื่อพิจารณาภาวะความเสี่ยงทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย–ลาวในมิติความผุกร่อนของความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรม เป็นรายข้อ โดยพิจารณาจากข้อคำถามพบว่า ชุมชนชายแดนไทย-ลาว มีความเสี่ยงของความผุกร่อนของความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรมในระดับสูงมากที่สุด 3 อันดับแรกในเรื่อง ชุมชนไม่มีงานประเพณีที่จัดร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น การแข่งเรือ แข่งซ่วง (ข้อ 2) ระดับปรากฏการณ์สม่ำเสมอและบ่อยครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 59.1 รองลงมา คือ คนส่วนใหญ่เชื่อว่าคำเตือน คำสั่งสอนดั้งเดิมของบรรพบุรุษไม่สามารถใช้ได้ในยุคสมัยปัจจุบัน (ข้อ 7) และเมื่อมีงานบุญประเพณีของชุมชน เช่น งานสงกรานต์ ลูกหลานในชุมชนที่ไปอยู่ที่อื่นจะกลับมาร่วมงาน (ข้อ 8) ระดับปรากฏการณ์สม่ำเสมอและบ่อยครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 51.5 และ 47.8 ตามลำดับ ส่วนชุมชนชายแดนไทย-ลาว มีความเสี่ยงของความผุกร่อนของความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรม ระดับต่ำ ใน 3 อันดับแรกคือ มีคนในชุมชนเดินทางไปทำบุญในประเทศเพื่อนบ้าน (ข้อ 3) ระดับปรากฏการณ์นานๆครั้งและไม่เคยรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 76.5 อันดับ 2 คือ มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบประเพณีของชุมชนเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เช่น การจัดป่าการศึกษา (ข้อ 4) ในระดับต่ำ และอันดับสุดท้าย คนในชุมชนส่วนใหญ่ยังทำบุญตักบาตรทุกวัน ระดับปรากฏการณ์นาน ๆ ครั้ง และไม่เคยรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 61.5 และ 58.2 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 43

ตารางที่ 43 ระดับความเสี่ยงทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติความผุกร่อนของความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรม (N = 285)

ภาวะความเสี่ยงทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติปัญหาสังคมผุกร่อนของความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรม	ระดับปรากฏการณ์				รวม
	ไม่มี	นาน ๆ ครั้ง	บ่อย ครั้ง	สม่ำ เสมอ	
1. คนส่วนใหญ่ในชุมชนทำบุญตักบาตรทุกวัน*	25.7	32.5	19.5	22.3	100.0
2. ชุมชนยังคงมีงานประเพณีที่จัดร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น การแข่งเรือแข่งช่วง*	18.2	22.8	23.2	35.8	100.0
3. มีคนในชุมชนเดินทางไปทำบุญในประเทศเพื่อนบ้าน*	25.6	50. 9	15.8	7.7	100.0
4. มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบประเพณีของชุมชนเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เช่น การจัดป่าการศึกษา	20.4	41.1	26.0	12.6	100.0
5. มีคนเข้าวัดเพื่อทำบุญ บำรุงทำนุศาสนาน้อยลง	17.5	35.4	34.0	13.0	100.0
6. คนรุ่นใหม่ไม่ให้ความเคารพ เชื่อถือในคำสอนดั้งเดิมของบรรพบุรุษ	18.6	35.1	30.5	15.8	100.0
7. คนส่วนใหญ่เชื่อว่าคำเตือน คำสั่งสอนดั้งเดิมของบรรพบุรุษไม่สามารถใช้ได้ในยุคสมัยปัจจุบัน	17.5	30.9	36.8	14.7	100.0
8. เมื่อมีงานบุญประเพณีของชุมชน เช่น งานสงกรานต์ ลูกหลานในชุมชนที่ไปอยู่ที่อื่นจะกลับมาร่วมงานจำนวนมาก*	35.8	16.5	20.4	27.4	100.0
9. เมื่อมีงานบุญประเพณีในชุมชน เช่น บุญผเวส บุญกฐิน สมาชิกในชุมชนจะสามัคคี ร่วมมือร่วมใจทำงานจนสำเร็จลุล่วงเสมอ*	37.9	17.5	13.3	31.2	100.0
10. เมื่อมีงานบุญมีการว่าจ้างหมอลำมาเล่นสมโภชเฉลิมฉลอง	18.6	31.6	38.2	11.6	100.0
11. ในชุมชนมีการจัดกิจกรรมที่เป็นประเพณีวัฒนธรรมต่างชาติ เช่น งานวันวาเลนไทน์ งานวันคริสต์มาส เป็นต้น	54.4	22.1	12.6	10.9	100.0
12. วันแห่งความรักของชาติตะวันตก วันที่ 14 กุมภาพันธ์ เยาวชนในชุมชนให้มีการให้ของขวัญหรือดอกกุหลาบแก่กัน	13.3	41.1	29.8	15.8	100.0

(*) หมายถึง ข้อคำถามเชิงปฏิเสธ

เมื่อพิจารณาระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว จำแนกตามคุณลักษณะย่อยของความเสี่ยงทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว พบว่า ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว มีความสัมพันธ์กับความไม่เท่าเทียมในสังคมของชุมชนชายแดน และความขัดแย้งและความรุนแรงทางสังคมของชุมชนชายแดน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ 0.01 และมีข้อสังเกตว่าค่าสัมประสิทธิ์ความเป็นเงื่อนไข (CC.) มีค่าเป็นบวก แสดงว่ามีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน โดยพบว่า ชุมชนชายแดนไทย-ลาว ที่มีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับสูงส่วนใหญ่จะมีระดับความไม่เท่าเทียมในสังคมของชุมชน ในระดับปานกลางและสูงรวมกัน ร้อยละ

87.6 และชุมชนที่มีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว ในระดับสูง ส่วนใหญ่จะมีระดับความขัดแย้งและความรุนแรงทางสังคมในระดับปานกลางและสูงรวมกัน ร้อยละ 87.5 แสดงรายละเอียดในตารางที่ 44

ตารางที่ 44 ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม จำแนกตามความเสี่ยงทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว (N=285)

ความเสี่ยงทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว	ระดับการจัดการความเสี่ยง ฯ				χ^2	df.	Sig	CC.
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	รวม				
ระดับความเป็นปัจเจกนิยมของชุมชนชายแดน					3.285	4	.511	
ระดับต่ำ (1.0-8.0 คะแนน)	21.4	54.8	23.8	100.0				
ระดับปานกลาง (9.0-15.0 คะแนน)	29.0	50.8	20.2	100.0				
ระดับสูง (16.0-22.0 คะแนน)	18.3	60.0	21.7	100.0				
ระดับการหายไปขององค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น					8.861	4	.065	
ระดับต่ำ (8.0-13.0 คะแนน)	27.1	53.5	19.4	100.0				
ระดับปานกลาง (14.0-18.0คะแนน)	27.5	55.0	17.5	100.0				
ระดับสูง (19.0-24.0 คะแนน	13.9	47.2	38.9	100.0				
ระดับความไม่เท่าเทียมในสังคมของชุมชนชายแดน					34.913	4	.000	.420
ระดับต่ำ (1.0-11.0 คะแนน)	0.0	33.3	66.7	100.0				
ระดับปานกลาง (12.0-22.0 คะแนน)	50.6	35.1	14.3	100.0				
ระดับสูง (23.0-33.0 คะแนน)	12.5	61.3	26.3	100.0				
ระดับความขัดแย้งและความรุนแรงทางสังคมของชุมชนชายแดน					23.130	4	.000	.274
ระดับต่ำ (5.0-21.0 คะแนน)	25.0	54.1	20.9	100.0				
ระดับปานกลาง (22.0-37.0 คะแนน)	27.6	56.2	16.2	100.0				
ระดับสูง (38.0-54.0 คะแนน)	12.5	0.0	87.5	100.0				
ระดับปัญหาทางสังคมของชุมชนชายแดน					8.285	4	.082	
ระดับต่ำ (1.0-21.0 คะแนน)	19.7	57.5	22.8	100.0				
ระดับปานกลาง (22.0-42.0 คะแนน)	32.9	48.6	18.6	100.0				
ระดับสูง (43.0-63.0 คะแนน)	11.1	61.1	27.8	100.0				
ระดับความผูกร่อนของความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชนชายแดน					.964	2	.618	
ระดับต่ำ (4.0-14.0 คะแนน)	29.8	52.9	17.3	100.0				
ระดับปานกลาง (15.0-25.0 คะแนน)	24.6	55.7	19.8	100.0				
ระดับสูง (26.0-36.0 คะแนน)	26.6	54.6	18.8	100.0				

6.2 ความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อม

การพิจารณาความเสี่ยงทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว พิจารณาจาก 1) การสูญเสียระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ มี 10 ข้อคำถาม 2) การพังทลาย การเปลี่ยนแปลงริมตลิ่งและทางน้ำไหล มี 5 ข้อคำถาม 3) การเปลี่ยนแปลงคุณภาพน้ำ มี 7 ข้อคำถาม 4) การทำลายและความเสื่อมโทรมของป่าไม้ มี 4 ข้อคำถาม 5) มลพิษและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ มี 14 ข้อคำถาม เพื่อเป็นการปรับฐานค่าเฉลี่ยให้เท่ากัน ผู้วิจัยกำหนดประมาณค่าเฉลี่ยค่าคะแนนสูงสุด (Maximum) 100 คะแนน เท่านั้น

เมื่อพิจารณาระดับความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาวในภาพรวม พบว่า ชุมชนชายแดนไทย-ลาวส่วนมากมีความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง (50.0-84.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 50.5 รองลงมาคือระดับต่ำ (15.0-49.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 46.0 มีค่าคะแนนเฉลี่ยปรับฐาน 43.87 โดยมิติที่มีความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมสูงที่สุดคือ การพังทลาย การเปลี่ยนแปลงริมตลิ่งและทางน้ำไหล โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยหลังปรับฐานสูงสุด 50.0 คะแนน รองลงมา คือ การเปลี่ยนแปลงคุณภาพน้ำ ค่าคะแนนเฉลี่ย 47.81 คะแนน และการสูญเสียระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ ค่าคะแนนเฉลี่ย 46.67 คะแนน มิติที่มีความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมต่ำที่สุด คือ การทำลายและความเสื่อมโทรมของป่าไม้ ค่าคะแนนเฉลี่ยปรับฐานต่ำสุด 39.08 คะแนน และ มลพิษและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ค่าคะแนนเฉลี่ย 41.38 คะแนน แต่อย่างไรก็ตาม ชุมชนชายแดนไทย-ลาว ส่วนมากมีความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมในมิติต่าง ๆ ในระดับปานกลาง ชี้ให้เห็นว่า ชุมชนชายแดนไทย-ลาว ส่วนมากมีแนวโน้มความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมที่จะสูงขึ้น ดังรายละเอียดในตารางที่ 45

ตารางที่ 45 ระดับความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมในภาพรวม

ความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อม	ระดับความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อม				ค่าเฉลี่ยปรับฐาน	SD.	Min	Max.
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	รวม				
การสูญเสียระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ	39.6	51.6	8.8	100.0	46.67	5.02	3.00	30.00
การพังทลาย การเปลี่ยนแปลงริมตลิ่งและทางน้ำไหล	35.2	43.9	20.9	100.0	50.00	3.67	1.00	15.00
การเปลี่ยนแปลงคุณภาพน้ำ	36.0	48.8	15.2	100.0	47.81	3.71	2.00	21.00
การทำลายและความเสื่อมโทรมของป่าไม้	52.7	39.5	7.8	100.0	39.08	2.27	1.00	12.00
มลพิษและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ	44.2	48.8	7.0	100.0	41.38	6.92	2.00	42.00
ในภาพรวม	46.0	50.5	3.5	100.0	43.87	16.20	15.0	120.0

เมื่อพิจารณาระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว จำแนกตามคุณลักษณะย่อยของความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว พบว่า ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว มีความสัมพันธ์ กับความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ 0.01 และมีข้อสังเกตว่าค่าสัมประสิทธิ์ความเป็นเงื่อนไข (CC.) มีค่าเป็นบวก แสดงว่ามีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน โดยพบว่า ชุมชนชายแดนไทย-ลาว ที่มีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับสูง ส่วนใหญ่จะมีระดับความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดน ในระดับปานกลางและสูงรวมกัน ร้อยละ 100.0 แสดงรายละเอียดในตารางที่ 46

ตารางที่ 46 ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว จำแนกตามความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมในภาพรวม (N=285)

ความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว	ระดับการจัดการความเสี่ยงฯ				χ^2	df.	Sig	CC.
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	รวม				
					33.183	4	.000	.323
ระดับต่ำ (15.0-49.0 คะแนน)	28.2	58.0	13.7	100.0				
ระดับปานกลาง (50.0-84.0 คะแนน)	25.0	52.1	22.9	100.0				
ระดับสูง (85.0-120.0 คะแนน)	0.0	10.0	90.0	100.0				

6.2.1 การสูญเสียระบบนิเวศน์และความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชน ชายแดนไทย-ลาว

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการสูญเสียระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 14.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.02 จากคะแนนเต็ม 30.00 คะแนน พบว่าชุมชนชายแดนไทย-ลาวส่วนมาก มีการสูญเสียระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพอยู่ในระดับปานกลาง (13.0-21.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 51.6 รองลงมาคือระดับต่ำ (3.0-12 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 39.6 ดังรายละเอียดในตารางที่ 47

ตารางที่ 47 ร้อยละของชุมชนชายแดนไทย–ลาว จำแนกตามการสูญเสียระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ (N = 285)

ระดับการสูญเสียระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชนชายแดนไทย – ลาว	ร้อยละ
ระดับต่ำ (3.0 – 12 คะแนน)	39.6
ระดับปานกลาง (13.0 – 21.0 คะแนน)	51.6
ระดับสูง (22.0 – 30.0 คะแนน)	8.8
รวม	100.0
$\bar{x}$ = 14.00; SD = 5.02	MIN = 3.00, MAX = 30.00

เมื่อพิจารณาภาวะความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติการสูญเสียระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพเป็นรายข้อ โดยพิจารณาจากข้อคำถาม พบว่า ชุมชนชายแดนไทย–ลาว ที่มีการสูญเสียระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ ในระดับสูง มากที่สุด 3 อันดับแรกในเรื่อง คนในชุมชนนิยมหาอาหารประเภทเนื้อสัตว์ตามธรรมชาติ เช่น หมูป่า ไก่ป่า นก (ข้อ 8) ระดับสูงระดับปรากฏการณ์สม่ำเสมอและบ่อยครั้งรวมกัน ร้อยละ 61.4 รองลงมา การใช้ประโยชน์จากแม่น้ำเพื่อการดำรงชีวิต เช่น การหาอาหาร การประกอบอาชีพ มีน้อยลง (ข้อ 10) และคนในชุมชนนิยมจับแมลงจักจั่นหรือแมงแคลงที่อยู่ในป่าในฤดูวางไข่ (ข้อ 3) ระดับปรากฏการณ์สม่ำเสมอและบ่อยครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 57.2 เท่ากัน และอันดับสุดท้าย คนในชุมชนไม่นิยมปลูกพืชผักพันธุ์พื้นเมือง เช่นผักแพว ผักบุ้งไทย (ข้อ 1) ระดับปรากฏการณ์สม่ำเสมอและบ่อยครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 50.2 อย่างไรก็ตามชุมชนชายแดนไทย–ลาว ที่มีการสูญเสียระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพในระดับต่ำ 3 อันดับแรก คือ ไม่มีการเผาป่าเพื่อไล่สัตว์ป่าออกมาให้ติดกับดัก (ข้อ 6) ระดับปรากฏการณ์นานๆครั้งและไม่เคยรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 81.0 อันดับที่ 2 ไม่มีการเผาป่าเพื่อให้เห็ดเกิด และให้ผักหวานแตกใบอ่อน (ข้อ 7)และอันดับสุดท้าย คนในชุมชนไม่ล่าสัตว์ป่าเป็นอาหารโดยไม่เลือกฤดูกาล ระดับปรากฏการณ์นานๆครั้งและไม่เคยรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 80.0 และ 55.1 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 48

ตารางที่ 48 ระดับความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติการสูญเสียระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ (N = 285)

ภาวะความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย – ลาว ในมิติการสูญเสียระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ	ระดับปรากฏการณ์				รวม
	ไม่มี	นาน ๆ ครั้ง	บ่อย ครั้ง	สม่ำเสมอ	
1. คนในชุมชนไม่นิยมปลูกพืชผักพันธุ์พื้นเมือง เช่น ผักแพว ผักปุ้งไทย	16.5	33.3	28.1	22.1	100.0
2. ในป่าของชุมชนพบพืชสมุนไพรน้อยลง	18.6	36.1	31.9	13.3	100.0
3. คนในชุมชนนิยมจับแมลงจักจั่นหรือแมงแคลงที่อยู่ในป่าในฤดูวางไข่	12.3	30.5	35.1	22.1	100.0
4. คนในชุมชนมักล่าสัตว์ป่าเป็นอาหาร โดยไม่เลือกฤดูกาล	16.5	38.6	29.8	15.1	100.0
5. คนในชุมชนนิยมจับปลาในฤดูวางไข่	11.2	42.5	31.6	14.7	100.0
6. มีการเผาป่าเพื่อไล่สัตว์ป่าให้ออกมาติดกับดัก	54.0	27.0	14.7	4.2	100.0
7. มีการเผาป่าเพื่อให้เห็ดเกิด และให้ผักหวานแตกใบอ่อน	44.2	35.8	11.6	8.4	100.0
8. คนในชุมชนนิยมหาอาหารประเภทเนื้อสัตว์ตามธรรมชาติ เช่น หมูป่า ไก่ป่า นก *	11.2	27.4	36.5	24.9	100.0
9. มีการหาปลา หรือ หาอาหารจากแม่น้ำได้ *	21.4	29.4	30.5	18.6	100.0
10. การใช้ประโยชน์จากแม่น้ำเพื่อการดำรงชีวิต เช่น การหาอาหาร การประกอบอาชีพ มีน้อยลง	9.8	33.0	35.8	21.4	100.0

(*) หมายถึง ข้อคำถามเชิงปฏิเสธ

6.2.2 การพังทลาย การเปลี่ยนแปลงริมตลิ่งและทางน้ำไหลของชุมชนชายแดนไทย-ลาว

จากผลการวิเคราะห์การพังทลาย การเปลี่ยนแปลงริมตลิ่งและทางน้ำไหลของชุมชนชายแดนไทย-ลาว มีค่าเฉลี่ย 7.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.67 จากคะแนนเต็ม 15.00 คะแนน พบว่า ชุมชนชายแดนไทย-ลาวส่วนมาก มีปรากฏการณ์การพังทลาย การเปลี่ยนแปลงริมตลิ่งและทางน้ำไหล อยู่ในระดับปานกลาง (6.0-10.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 43.9 รองลงมาคือระดับต่ำ (1.0-5.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 35.2 ดังรายละเอียดในตาราง 49

ตารางที่ 49 ร้อยละของชุมชนชายแดนไทย–ลาว จำแนกตามการพังทลาย การเปลี่ยนแปลงริมตลิ่งและทางน้ำไหล (N = 285)

ระดับการพังทลาย การเปลี่ยนแปลงริมตลิ่งและทางน้ำไหลของชุมชนชายแดนไทย – ลาว	ร้อยละ
ระดับต่ำ (1.0 – 5.0 คะแนน)	35.2
ระดับปานกลาง (6.0 – 10.0 คะแนน)	43.9
ระดับสูง (11.0 – 15.0 คะแนน)	20.9
รวม	100.0
$\bar{x}$ = 7.50; SD = 3.67	MIN = 1.00, MAX = 15.00

เมื่อพิจารณาภาวะความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติการพังทลาย การเปลี่ยนแปลงริมตลิ่ง และทางน้ำไหลเป็นรายข้อ โดยพิจารณาจากข้อคำถาม พบว่า ชุมชนชายแดนไทย–ลาว ที่มีการพังทลาย การเปลี่ยนแปลงริมตลิ่ง และทางน้ำไหลในระดับสูง มากที่สุด 2 อันดับแรก คือ มีการพังทลายของริมตลิ่งแม่น้ำ หรือห้วย หนอง คลอง บึง (ข้อ 2) ระดับปรากฏการณ์สม่ำเสมอและบ่อยครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 49.4 และ น้ำในแม่น้ำ หรือลำห้วยไหลเร็วและแรงมากขึ้นจนกัดเซาะริมตลิ่ง (ข้อ 1) ระดับปรากฏการณ์สม่ำเสมอและบ่อยครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 47.0 แต่ในขณะเดียวกันชุมชนชายแดนไทย–ลาว ที่มีการพังทลาย การเปลี่ยนแปลงริมตลิ่ง และทางน้ำไหลในระดับต่ำ 3 อันดับแรก คือ ริมตลิ่งแม่น้ำ ห้วย หนอง ไม่มีความลึกชันสามารถใช้ประโยชน์ในการเพาะปลูกริมฝั่งได้ (ข้อ 3)ระดับปรากฏการณ์นาน ๆ ครั้งและไม่เคยรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 64.2 อันดับที่ 2 พื้นที่เพาะปลูกริมชายฝั่งแม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง ยังคงมีอยู่ (ข้อ 4) และ บริเวณริมฝั่งแม่น้ำยังคงมีหาดทรายเหลืออยู่ (ข้อ 5) ระดับปรากฏการณ์นาน ๆ ครั้งและไม่เคยรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 56.2 และ 54.0 9 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 50

ตารางที่ 50 ระดับความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติการพังทลาย การเปลี่ยนแปลงริมตลิ่งและทางน้ำไหล (N = 285)

ภาวะความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติการพังทลาย การเปลี่ยนแปลงริมตลิ่งและทางน้ำไหล	ระดับปรากฏการณ์				รวม
	ไม่มี	นาน ๆ ครั้ง	บ่อย ครั้ง	สม่ำเสมอ	
1. น้ำในแม่น้ำ หรือลำห้วยไหลเร็วและแรงมากขึ้นจนกัดเซาะริมตลิ่ง	17.9	35.1	29.5	17.5	100.0
2. มีการพังทลายของริมตลิ่งแม่น้ำ หรือห้วย หนอง คลอง บึง	21.8	28.8	33.3	16.1	100.0
3. ริมตลิ่งแม่น้ำ ห้วย หนอง มีความลึกชัน จนไม่สามารถใช้ประโยชน์ในการเพาะปลูกริมฝั่งได้	31.6	32.6	23.9	11.9	100.0
4. พื้นที่เพาะปลูกริมตลิ่งชายฝั่งแม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง ลดน้อยลง	26.0	30.2	31.9	11.9	100.0
5. บริเวณริมฝั่งแม่น้ำมีหาดทรายน้อยลง	30.2	23.9	32.3	13.7	100.0

6.2.3 การเปลี่ยนแปลงคุณภาพน้ำของชุมชนชายแดนไทย-ลาว

จากผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงคุณภาพน้ำของชุมชนชายแดนไทย-ลาว มีค่าเฉลี่ย 10.04 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.71 จากคะแนนเต็ม 21.00 คะแนน ร้อยละของชุมชนชายแดนไทย–ลาว จำแนกตามการเปลี่ยนแปลงคุณภาพน้ำ ส่วนมากอยู่ในระดับปานกลาง (9.0-14.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 48.8 รองลงมาคือระดับต่ำ (2.0-8.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 36.0 ดังรายละเอียดในตารางที่ 51

ตารางที่ 51 ร้อยละของชุมชนชายแดนไทย–ลาว จำแนกตามการเปลี่ยนแปลงคุณภาพน้ำ (N = 285)

ระดับการเปลี่ยนแปลงคุณภาพน้ำของชุมชนชายแดนไทย–ลาว	ร้อยละ
ระดับต่ำ (2.0 – 8.0 คะแนน)	36.0
ระดับปานกลาง (9.0 – 14.0 คะแนน)	48.8
ระดับสูง (15.0 – 21.0 คะแนน)	15.2
รวม	100.0
$\bar{X}$ = 10.04; SD = 3.71	MIN = 2.00, MAX = 21.00

เมื่อพิจารณาภาวะความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติการเปลี่ยนแปลงคุณภาพน้ำเป็นรายข้อ โดยพิจารณาจากข้อคำถามพบว่า ชุมชนชายแดนไทย–ลาว มีการเปลี่ยนแปลงคุณภาพน้ำมากในระดับสูง 3 อันดับแรกในเรื่อง คนในชุมชนไม่

สามารถดื่มน้ำจากย่อน้ำในชุมชนได้ (ข้อ 5) ระดับปรากฏการณ์สม่ำเสมอและบ่อยครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 69.5 รองลงมา ระดับน้ำในแม่น้ำ ลำห้วยหรือหนองน้ำในชุมชนลดต่ำลงมากในฤดูแล้ง (ข้อ 7) และคนในชุมชนไม่สามารถอาบน้ำในแม่น้ำ ลำห้วย หรือหนองน้ำในชุมชนได้ (ข้อ 6) ระดับปรากฏการณ์สม่ำเสมอและบ่อยครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 68.5 และ 61.7 ตามลำดับ แต่อย่างไรก็ตามยังมีชุมชนชายแดนไทย–ลาว ที่มีการเปลี่ยนแปลงคุณภาพน้ำมากในระดับต่ำ 3 อันดับแรก คือ น้ำในแม่น้ำ ลำห้วยหรือหนองน้ำในชุมชนไม่เกิดการเน่าเสียจนมีสัตว์น้ำตาย (ข้อ 3) ระดับปรากฏการณ์นาน ๆ ครั้งและไม่เคยรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 79.6 รองลงมาคือ แม่น้ำ ลำห้วย หรือหนองน้ำในชุมชนไม่มีสีที่เปลี่ยนไป (ข้อ 2) และ ไม่มีวัชพืชขึ้นในแม่น้ำ ลำห้วย หรือหนองน้ำในชุมชน (ข้อ 4) ระดับปรากฏการณ์นาน ๆ ครั้งและไม่เคยรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 67.4 และ 67.0 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 52

ตารางที่ 52 ระดับความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติการเปลี่ยนแปลงคุณภาพน้ำ (N = 285)

ภาวะความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย – ลาว ในมิติการในมิติการเปลี่ยนแปลงคุณภาพน้ำ	ระดับปรากฏการณ์				รวม
	ไม่มี	นาน ๆ ครั้ง	บ่อยครั้ง	สม่ำเสมอ	
1. น้ำในแม่น้ำ ลำห้วย หรือหนองน้ำในชุมชน มีความขุ่น	14.4	43.9	32.3	9.5	100.0
2. น้ำในแม่น้ำ ลำห้วย หรือหนองน้ำในชุมชน มีสีเปลี่ยนไป	25.6	41.8	23.5	9.1	100.0
3. น้ำในแม่น้ำ ลำห้วย หรือหนองน้ำในชุมชนเกิดการเน่าเสียจนมีสัตว์น้ำตาย	47.0	32.6	13.7	6.7	100.0
4. ในแม่น้ำ ลำห้วย หรือหนองน้ำในชุมชนมีวัชพืชขึ้นจำนวนมาก	30.9	36.1	22.5	10.5	100.0
5. คนในชุมชนยังสามารถดื่มน้ำจากบ่อน้ำในชุมชนได้*	16.5	14.0	29.5	40.0	100.0
6. คนในชุมชนยังสามารถอาบน้ำ ในแม่น้ำแม่น้ำ ลำห้วย หรือหนองน้ำในชุมชนได้*	16.8	21.4	35.4	26.3	100.0
7. ระดับน้ำในแม่น้ำ ลำห้วย หรือหนองน้ำ ในชุมชน ลดต่ำลงมากในฤดูแล้ง	9.1	22.5	40.4	28.1	100.0

(*) หมายถึง ข้อคำถามเชิงปฏิเสธ

6.2.4 การทำลายและความเสื่อมโทรมของป่าไม้ของชุมชนชายแดนไทย-ลาว

จากผลการวิเคราะห์ระดับการทำลายและความเสื่อมโทรมของป่าไม้ของชุมชนชายแดนไทย-ลาว มีค่าเฉลี่ย 4.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.27 จากคะแนนเต็ม 12.00 คะแนน พบว่า ชุมชนชายแดนไทย-ลาวส่วนมากมีการทำลายและความเสื่อมโทรมของป่าไม้ อยู่ในระดับต่ำ

(0.1-4.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 52.7 รองลงมาคือระดับปานกลาง (1.0-4.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 39.5 ดังรายละเอียดในตารางที่ 53

ตารางที่ 53 ร้อยละของชุมชนชายแดนไทย–ลาว จำแนกตามการทำลายและความเสื่อมโทรมของป่าไม้ (N = 285)

ระดับการทำลายและความเสื่อมโทรมของป่าไม้ของชุมชนชายแดนไทย–ลาว	ร้อยละ
ระดับต่ำ (1.0 – 4.0 คะแนน)	52.7
ระดับปานกลาง (5.0 – 8.0 คะแนน)	39.5
ระดับสูง (9.0 – 12.0 คะแนน)	7.8
รวม	100.0
$\bar{X}$ = 4.69; SD = 2.27	MIN = 1.00, MAX = 12.00

เมื่อพิจารณาภาวะความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติการทำลายและความเสื่อมโทรมของป่าไม้เป็นรายข้อ โดยพิจารณาจากข้อคำถามพบว่า ชุมชนชายแดนไทย–ลาว มีการทำลายและความเสื่อมโทรมของป่าไม้ ในระดับสูง ในเรื่อง คนในชุมชนไม่ช่วยกันปลูกป่าเพื่อทดแทนต้นไม้ที่ตายไป (ข้อ 3) และคนในชุมชนหาอาหารจากป่าได้น้อยลง (ข้อ 4) ระดับปรากฏการณ์สม่ำเสมอและบ่อยครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ46.3 และ 44.6 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามชุมชนชายแดนไทย–ลาว มีการทำลายและความเสื่อมโทรมของป่าไม้ ในระดับต่ำ ในเรื่อง ไม่มีคนในชุมชนเข้าไปตัดต้นไม้ในพื้นที่ป่าของชุมชน (ข้อ 1) และไม่มีคนในชุมชนเข้าไปบุกรุกพื้นที่ป่าของชุมชนเพื่อแพ้วถางทำการเกษตร (ข้อ 2) ระดับปรากฏการณ์นาน ๆ ครั้งและไม่เคยรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 77.9 และ 76.1 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 54

ตารางที่ 54 ระดับความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติการทำลายและความเสื่อมโทรมของป่าไม้ (N = 285)

ภาวะความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย – ลาว ในมิติการทำลายและความเสื่อมโทรมของป่าไม้	ระดับปรากฏการณ์				รวม
	ไม่มี	นาน ๆ ครั้ง	บ่อยครั้ง	สม่ำเสมอ	
1 มีคนในชุมชนเข้าไปตัดต้นไม้ในพื้นที่ป่าของชุมชน	36.1	40.0	17.2	6.7	100.0
2 มีคนในชุมชนเข้าไปบุกรุกพื้นที่ป่าของชุมชนเพื่อแผ้วถางทำการเกษตร	53.3	24.6	16.1	6.0	100.0
3 คนในชุมชนช่วยกันปลูกป่าเพื่อทดแทนต้นไม้ที่ตายไป*	12.3	41.4	34.0	12.3	100.0
4 คนในชุมชนหาอาหารจากป่าได้น้อยลง	10.9	44.6	30.9	13.7	100.0

(*) หมายถึง ข้อคำถามเชิงปฏิเสธ

6.2.5 มลพิษและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว

จากผลการวิเคราะห์ระดับมลพิษและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว มีค่าเฉลี่ย 17.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.92 จากคะแนนเต็ม 42.00 คะแนน พบว่า ชุมชนชายแดนไทย-ลาวส่วนมาก มีระดับมลพิษและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง (16.0-28.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 48.8 รองลงมาคือระดับต่ำ (2.0-15.0 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 44.2 ดังรายละเอียดในตารางที่ 55

ตารางที่ 55 ร้อยละของชุมชนชายแดนไทย–ลาว จำแนกตามมลพิษและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (N = 285)

ระดับมลพิษและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย – ลาว	ร้อยละ
ระดับต่ำ (2.0 – 15.0 คะแนน)	44.2
ระดับปานกลาง (16.0 – 28.0 คะแนน)	48.8
ระดับสูง (29.0 – 42.0 คะแนน)	7.0
รวม	100.0
$\bar{x}$ = 17.38; SD = 6.92	MIN = 2.00, MAX = 42.00

เมื่อพิจารณาภาวะความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติมลพิษและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเป็นรายข้อ โดยพิจารณาจากข้อคำถามพบว่า ชุมชนชายแดนไทย–ลาว มีการเกิดมลพิษและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ระดับสูง 3 อันดับแรกในเรื่อง ในชุมชนเมื่อปลูกพืชต้องใช้ปุ๋ยเคมีจึงจะได้ผลผลิตที่ดี (ข้อ 14) ระดับปรากฏการณ์สม่ำเสมอและบ่อยครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 63.2 รองลงมา คือ คุณภาพดินในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปจากการใช้สารเคมีเข้มข้น เพื่อเร่งผลผลิตทางเกษตร (ข้อ 13) และปริมาณขยะในชุมชนเพิ่มมากขึ้น (ข้อ 1) ระดับปรากฏการณ์สม่ำเสมอและบ่อยครั้งรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 51.6 และ 51.5 ตามลำดับ ส่วนชุมชนชายแดนไทย–ลาว ที่มีการเกิดมลพิษและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ระดับต่ำ 3 อันดับแรก ในเรื่องชุมชนไม่มีการเผาตอซังข้าว พืชไร่ ทำให้ไม่มีหมอกควัน และฝุ่นละออง (ข้อ 7) ระดับปรากฏการณ์นาน ๆ ครั้งและไม่เคยรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 82.4 รองลงมา ชุมชนมีระบบการจัดการน้ำเสียที่ดีภายในชุมชน ทำให้ไม่มีกลิ่นเหม็นของน้ำเสีย (ข้อ 11) และ ชุมชนไม่มีเสียงอึกทึกที่สร้างความรำคาญให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น ระดับปรากฏการณ์นาน ๆ ครั้ง และไม่เคยรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 77.4 และ 77.3 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 56

ตารางที่ 56 ระดับความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย–ลาว ในมิติมลพิษและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (N = 285)

ภาวะความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย – ลาว ในมิติมลพิษและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	ระดับปรากฏการณ์				รวม
	ไม่มี	นาน ๆ ครั้ง	บ่อย ครั้ง	สม่ำเสมอ	
1. ปริมาณขยะในชุมชนเพิ่มขึ้น	14.7	33.8	31.0	20.5	100.0
2. ในชุมชนมีขยะอันตรายที่กำจัดยากมากขึ้น เช่น กล่องโฟม สารเคมี	24.6	41.1	24.9	9.5	100.0
3. ในชุมชนมีขยะรีไซเคิ่ลที่สามารถนำกลับมาใช้ได้อีกมากขึ้น เช่น กระดาษ ถุงพลาสติก ขวดแก้ว	24.9	26.7	33.0	15.4	100.0
4. ครัวเรือนในชุมชนมีการคัดแยกขยะก่อนการกำจัด*	16.1	36.5	26.7	20.7	100.0
5. ชุมชนไม่มีระบบการกำจัดขยะที่ดีทำให้มีขยะตกค้าง	35.4	28.8	23.9	11.9	100.0
6. ในชุมชนมีฝุ่นละอองที่ก่อให้เกิดความสกปรกแก่อาคารบ้านเรือน สิ่งของเครื่องใช้ หรือสร้างความรำคาญมากขึ้น	20.0	41.4	27.0	11.6	100.0
7. ในชุมชนมีการเผาตอซังข้าว พืชไร่ทำให้มีหมอกควัน ฝุ่นละออง	35.4	47.0	12.3	5.3	100.0
8. มีเสียงอึกทึก ที่สร้างความรำคาญให้มากยิ่งขึ้น	25.3	52.3	15.8	6.7	100.0
9. มีปัญหาเรื่องน้ำดื่ม น้ำใช้เพิ่มขึ้น	21.1	39.6	28.1	11.2	100.0
10. ปริมาณน้ำเสียในชุมชนเพิ่มมากขึ้น	36.5	38.2	18.6	6.7	100.0
11. ไม่มีระบบการจัดการน้ำเสียที่ดีภายในชุมชน ทำให้มีกลิ่นเหม็นของน้ำเสีย	48.9	28.5	14.1	8.5	100.0
12. หน้าดินถูกทำลายมากขึ้นจากการก่อสร้าง	34.0	37.2	22.8	6.0	100.0
13. คุณภาพดินในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปจากการใช้สารเคมีเข้มข้น เพื่อเร่งผลผลิตทางเกษตร	15.1	33.3	41.1	10.5	100.0
14. ในชุมชนเมื่อปลูกพืชต้องใช้ปุ๋ยเคมีจึงจะได้ผลผลิตที่ดี	6.3	30.5	36.5	26.7	100.0

(*) หมายถึง ข้อคำถามเชิงปฏิเสธ

เมื่อพิจารณาระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว จำแนกตามคุณลักษณะย่อยของความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว พบว่า ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว มีความสัมพันธ์กับตัวแปรทุกตัวที่เป็นความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ 0.01 และมีข้อสังเกตว่าค่าสัมประสิทธิ์ความเป็นเงื่อนไข (CC.) มีค่าเป็นบวก แสดงว่ามีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน โดยพบว่า ชุมชนชายแดนไทย-ลาว ที่มีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับสูง ส่วนใหญ่จะมีระดับความสัมพันธ์กับระดับการสูญเสียระบบนิเวศน์และความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชนชายแดน ระดับการพังทลายและการเปลี่ยนแปลงริมตลิ่ง และทางน้ำไหลของชุมชนชายแดน และระดับการ

เปลี่ยนแปลงคุณภาพน้ำของชุมชนชายแดน ในระดับปานกลางและสูงรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 96.0, 86.8 และ 93.0 ตามลำดับ

นอกจากนี้ยังมีระดับการทำลายและการเสื่อมโทรมของป่าไม้ของชุมชนชายแดน และ ระดับมลพิษและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดน ในระดับปานกลางและสูงรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 100.0 และ 95.0 ตามลำดับ แสดงรายละเอียดในตารางที่ 57

ตารางที่ 57 ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม จำแนกตามความเสี่ยงทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว (N=285)

ความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว	ระดับการจัดการความเสี่ยง ฯ				x^2	df.	Sig	CC.
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	รวม				
ระดับการสูญเสียระบบนิเวศน์และความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชนชายแดน					16.805	4	.002	.236
ระดับต่ำ (3.0-12.0 คะแนน)	30.1	46.0	23.9	100.0				
ระดับปานกลาง (13.0-21.0 คะแนน)	25.9	59.2	15.0	100.0				
ระดับสูง (22.0-30.0 คะแนน)	4.0	52.0	44.0	100.0				
ระดับการพังทลายและการเปลี่ยนแปลงริมตลิ่ง และทางน้ำไหลของชุมชนชายแดน					38.593	4	.000	.364
ระดับต่ำ (1.0-5.0 คะแนน)	23.6	67.4	9.0	100.0				
ระดับปานกลาง (6.0-10.0 คะแนน)	30.6	54.1	15.3	100.0				
ระดับสูง (11.0-15.0 คะแนน)	13.2	37.7	49.1	100.0				
ระดับการเปลี่ยนแปลงคุณภาพน้ำของชุมชนชายแดน					13.033	4	.011	.210
ระดับต่ำ (2.0-8.0 คะแนน)	29.4	55.9	14.7	100.0				
ระดับปานกลาง (9.0-14.0 คะแนน)	27.5	50.7	21.7	100.0				
ระดับสูง (15.0-21.0 คะแนน)	7.0	58.1	34.9	100.0				
ระดับการทำลายและการเสื่อมโทรมของป่าไม้ของชุมชนชายแดน					35.375	4	.000	.334
ระดับต่ำ (1.0-4.0 คะแนน)	29.1	52.7	18.2	100.0				
ระดับปานกลาง (5.0-8.0 คะแนน)	27.0	58.6	14.4	100.0				
ระดับสูง (9.0-12.0 คะแนน)	0.0	31.8	68.2	100.0				
ระดับมลพิษและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดน					16.888	4	.002	.237
ระดับต่ำ (2.0-15.0 คะแนน)	29.4	51.6	19.0	100.0				
ระดับปานกลาง (16.0-28.0 คะแนน)	25.2	56.8	18.0	100.0				
ระดับสูง (29.0-42.0 คะแนน)	5.0	40.0	55.0	100.0				

7. สรุประดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว

7.1 จำแนกตามลักษณะชุมชนชายแดนไทย-ลาว

ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว จำแนกตามคุณลักษณะย่อยของลักษณะชุมชนชายแดนไทย-ลาว สามารถสรุปได้ดังนี้ ชุมชนที่มีขนาดใหญ่หรือขนาดเล็กมีระดับการจัดการความเสี่ยงอยู่ในระดับต่ำเหมือนกัน ลักษณะของประชากร ได้แก่ อัตราวัยพึ่งพิงในชุมชน ร้อยละผู้ไม่รู้ อัตราการอย่าร้าง สัดส่วนของครัวเรือนที่ไม่มีที่ทำกิน ร้อยละของครัวเรือนที่มีหนี้สิน และร้อยละของครัวเรือนที่ยากจนทั้งในระดับต่ำและสูง ล้วนแต่มีระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับต่ำ ในขณะที่ชุมชนที่มีสัดส่วนของครัวเรือนที่มีสมาชิกไปทำงานต่างกันในระดับต่ำ จะมีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับต่ำ

ชุมชนชายแดนที่มีจำนวนแหล่งน้ำในชุมชน และสถานศึกษาในชุมชนในระดับน้อยและระดับมาก มีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับต่ำเหมือนกัน ส่วนชุมชนที่มีพื้นที่ป่าสาธารณะหรือป่าชุมชน จำนวนหน่วยบริการด้านการรักษาความปลอดภัย และหน่วยบริการด้านสุขภาพอยู่ในระดับต่ำมีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับต่ำ แต่หากชุมชนมีทรัพยากรเหล่านี้ในระดับสูง ก็จะมีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมสูงเช่นกัน ดังรายละเอียดในตารางที่ 58

ตารางที่ 58 ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว จำแนกตามลักษณะของชุมชนชายแดนไทย-ลาว (N=285)

ลักษณะของชุมชนชายแดนไทย-ลาว	ระดับการจัดการความเสี่ยงฯ	
	ต่ำ	สูง
1. ขนาดชุมชน		
จำนวนครัวเรือน		
ต่ำ	√	
มาก	√	
2. ลักษณะประชากร		
อัตราวัยพึ่งพิงในชุมชน		
ต่ำ	√	
สูง	√	

ตารางที่ 58 ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว จำแนกตามลักษณะของชุมชนชายแดนไทย-ลาว (N=285) (ต่อ)

ลักษณะของชุมชนชายแดนไทย-ลาว	ระดับการจัดการความเสี่ยงฯ	
	ต่ำ	สูง
ร้อยละผู้ไม่รู้หนังสือในชุมชน		
ต่ำ	√	
สูง	√	
อัตราการหย่าร้าง		
ต่ำ	√	
สูง	√	
สัดส่วนของครัวเรือนที่ไม่มีที่ทำกิน		
ต่ำ	√	
สูง	√	
สัดส่วนของครัวเรือนที่มีสมาชิกไปทำงานต่างถิ่น		
ต่ำ	√	
สูง		√
ร้อยละของครัวเรือนที่มีหนี้สิน		
ต่ำ	√	
สูง		√
ร้อยละของครัวเรือนที่ยากจน		
ต่ำ	√	
สูง	√	
3.จำนวนทรัพย์สินสาธารณะของชุมชน		
จำนวนแหล่งน้ำ		
น้อย	√	
มาก	√	
พื้นที่ป่าสาธารณะ/ป่าชุมชน		
น้อย	√	
มาก		√

ตารางที่ 58 ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว จำแนกตามลักษณะของชุมชนชายแดนไทย-ลาว (N=285) (ต่อ)

ลักษณะของชุมชนชายแดนไทย-ลาว	ระดับการจัดการความเสี่ยงฯ	
	ต่ำ	สูง
จำนวนสถานศึกษาในชุมชน		
น้อย	√	
มาก	√	
จำนวนหน่วยบริการด้านการรักษาความปลอดภัยในชุมชน		
น้อย	√	
มาก		√
จำนวนหน่วยบริการด้านสุขภาพ		
น้อย	√	
มาก		√

7.2 จำแนกตามการสนับสนุนของภาครัฐ

ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว จำแนกตามคุณลักษณะย่อยของการสนับสนุนจากภาครัฐ สรุปได้ดังนี้ ชุมชนที่มีจำนวนโครงการกิจกรรมด้านการพัฒนาอาชีพ จำนวนหน่วยงาน/องค์กรที่ให้การสนับสนุนด้านคุณธรรมจริยธรรม และจำนวนโครงการ/กิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมที่ได้รับการสนับสนุนในระดับน้อย และระดับมีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับต่ำเหมือนกัน ในขณะที่ชุมชนที่มีจำนวนหน่วยงาน/องค์กรที่สนับสนุนด้านการพัฒนาอาชีพ ด้านความมั่นคงปลอดภัย ด้านการ/ดูแลเฝ้าระวังทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงจำนวนโครงการ/กิจกรรมด้านการพัฒนาอาชีพ ด้านความมั่นคงปลอดภัย ด้านการดูแล/เฝ้าระวังทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และจำนวนโครงการและกิจกรรมทั้งหมดที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ในระดับต่ำมีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับต่ำ แต่ชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนในเรื่องดังกล่าวในระดับสูง มีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับสูงเช่นกัน ดังรายละเอียดในตารางที่ 59

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ห้องสมุดงานวิจัย

ตารางที่ 59 ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว จำแนกตามการสนับสนุนของรัฐต่อชุมชนชายแดนไทย-ลาว (N=285)

การสนับสนุนของรัฐต่อชุมชนชายแดนไทย-ลาว	ระดับการจัดการความเสี่ยง ฯ	
	ต่ำ	สูง
1. การสนับสนุนด้านอาชีพ		
1.1 จำนวนหน่วยงานที่สนับสนุนด้านการพัฒนาอาชีพ		
น้อย	√	
มาก		√
1.2 จำนวนโครงการกิจกรรมด้านการพัฒนาอาชะที่ได้รับการสนับสนุน		
น้อย	√	
มาก	√	
2. การสนับสนุนด้านความมั่นคงปลอดภัย		
2.1 จำนวนหน่วยงาน/องค์กรที่ให้การสนับสนุนด้านความมั่นคงปลอดภัย		
น้อย	√	
มาก		√
2.2 จำนวนโครงการ/กิจกรรมด้านความมั่นคงปลอดภัยที่ได้รับการสนับสนุน		
น้อย	√	
มาก		√
3. การสนับสนุนด้านคุณธรรมจริยธรรม		
3.1 จำนวนหน่วยงาน/องค์กรที่ให้การสนับสนุนด้านคุณธรรมจริยธรรม		
น้อย	√	
มาก	√	
3.2 จำนวนโครงการ/กิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมที่ได้รับการสนับสนุน		
น้อย	√	
มาก	√	
4. การสนับสนุนด้านการดูแล/เฝ้าระวังทรัพยากร		
4.1 จำนวนหน่วยงาน/องค์กรที่ให้การสนับสนุนการดูแล/เฝ้าระวังทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม		
น้อย	√	
มาก		√
4.2 จำนวนโครงการ/กิจกรรมด้านการดูแล เฝ้าระวังทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม		
น้อย	√	
มาก		√
5. จำนวนโครงการและกิจกรรมทั้งหมดที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ		
น้อย	√	
มาก		√

7.3 จำแนกตามศักยภาพชุมชนชายแดน

ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว จำแนกตามลักษณะย่อยของศักยภาพชุมชนชายแดนสรุปได้ ดังนี้ ชุมชนที่มีร้อยละครัวเรือนที่เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาในระดับต่ำ และสูง มีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับต่ำเหมือนกัน ส่วนชุมชนที่มีจำนวนกิจกรรมทางศาสนาของชุมชน จำนวนกลุ่ม/ชมรม/องค์กรชุมชน จำนวนอาสาสมัครทั้งหมดร้อยละครัวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรในชุมชน ร้อยละของครัวเรือนที่มีสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนสม่ำเสมอ และร้อยละของครัวเรือนที่มีสมาชิกแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนในระดับต่ำ มีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับต่ำแต่หากมีศักยภาพดังกล่าวในระดับสูง จะมีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับสูงเช่นกันดังรายละเอียดในตารางที่ 60

ตารางที่ 60 ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว จำแนกตามศักยภาพของชุมชนชายแดนไทย-ลาว (N=285)

ศักยภาพของชุมชนชายแดน	ระดับการจัดการความเสี่ยงฯ	
	ต่ำ	สูง
จำนวนกิจกรรมทางศาสนาของชุมชน		
น้อย	√	
มาก		√
ร้อยละครัวเรือนที่เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา		
ต่ำ	√	
สูง	√	
จำนวนกลุ่ม/ชมรม/องค์กรในชุมชน		
น้อย	√	
มาก		√
จำนวนอาสาสมัครทั้งหมดในชุมชน		
น้อย	√	
มาก		√
ร้อยละครัวเรือนที่เป็นสมาชิก/กลุ่ม/องค์กรในชุมชน		
ต่ำ	√	
สูง		√
ร้อยละของครัวเรือนที่มีสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนสม่ำเสมอ		
ต่ำ	√	
สูง		√
ร้อยละของครัวเรือนที่มีสมาชิกแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน		
ต่ำ	√	
สูง		√

7.4 จำแนกตามภาวะความทันสมัย และภาวะความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ของชุมชนชายแดนไทย-ลาว

ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว จำแนกตามคุณลักษณะย่อยของของภาวะความทันสมัยของชุมชนชายแดนไทย-ลาว สรุปได้ดังนี้ ชุมชนที่มีความเป็นอุตสาหกรรม ความเป็นเมือง และการแสดงออกทางการเมืองในระดับต่ำ จะมีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับต่ำ แต่หากชุมชนที่คุณลักษณะย่อยทางภาวะความทันสมัยเหล่านี้ในระดับสูง ก็จะมีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับสูง ซึ่งในภาพรวมของภาวะความทันสมัยพบว่า ชุมชนที่มีที่ภาวะความทันสมัยในระดับต่ำ จะมีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับต่ำ แต่หากชุมชนมีภาวะความทันสมัยในระดับสูง ก็จะมีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับสูง เช่นกัน ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 61

ตารางที่ 61 ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม จำแนกตามภาวะความทันสมัยของชุมชนชายแดนไทย-ลาว (N=285)

ปัจจัยภาวะความทันสมัย	ระดับการจัดการความเสี่ยงฯ	
	ต่ำ	สูง
ภาวะความทันสมัยของชุมชนชายแดนไทย-ลาว (ในภาพรวม)*		
ระดับต่ำ	√	
ระดับสูง		√
ระดับความเป็นอุตสาหกรรมของชุมชนชายแดน		
ระดับต่ำ	√	
ระดับสูง		√
ระดับความเป็นเมืองของชุมชนชายแดน		
ระดับต่ำ	√	
ระดับสูง		√
ระดับการแสดงออกทางการเมือง		
ระดับต่ำ	√	
ระดับสูง		√

ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว จำแนกตามคุณลักษณะย่อยของความเสี่ยงทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว สรุปได้ดังนี้ ชุมชนที่มีความเป็นปัจเจกนิยม และปัญหาทางสังคมในระดับต่ำ มีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับสูง และในชุมชนที่มีความเป็นปัจเจกนิยม และปัญหาทางสังคมในระดับสูง จะมีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและแวดล้อมในระดับสูง เช่นกัน ในขณะที่ชุมชนที่มีความผุกร่อนของความเชื่อประเพณี และวัฒนธรรมทั้งในระดับต่ำและระดับสูง มีการจัดการความสี่ยงทางสังคมในระดับต่ำเหมือนกัน ในขณะที่ชุมชนที่มีการหายไปขององค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมทั้งชุมชนที่มีความขัดแย้งและความรุนแรงทางสังคมในระดับ ก็จะมีการจัดการทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับต่ำ แต่หากมีความเสี่ยงในประเด็นดังกล่าวอยู่ในระดับสูง ก็จะมีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับสูง และเมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่าชุมชนที่มีความเสี่ยงทางสังคมในระดับต่ำ จะมีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับต่ำ หากมีความเสี่ยงทางสังคมในระดับสูง ก็จะมีการจัดการความเสี่ยงในระดับสูงด้วย

ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว จำแนกตามคุณลักษณะย่อยของความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมสามารถสรุปได้ว่า ชุมชนที่มีการสูญเสียระบบนิเวศน์และความหลากหลายทางชีวภาพ การพังทลายและการเปลี่ยนแปลงริมตลิ่งและทางน้ำไหล การเปลี่ยนแปลงคุณภาพน้ำ การทำลายและความเสื่อมโทรมของป่าไม้และมลพิษและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับต่ำ มีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับต่ำ แต่หากชุมชนมีความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมในประเด็นดังกล่าวอยู่ในระดับสูง ก็จะมีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับสูง และเมื่อพิจารณาความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมในภาพรวม พบว่า ชุมชนที่มีความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมในภาพรวมในระดับต่ำ มีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับต่ำ และหากชุมชนมีความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมในภาพรวมในระดับสูง จะมีการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับสูง ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 62

ตารางที่ 62 ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม จำแนกตามภาวะความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว (N=285)

ปัจจัยภาวะความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม	ระดับการจัดการความเสี่ยงฯ	
	ต่ำ	สูง
ความเสี่ยงทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว (ในภาพรวม)*		
ระดับต่ำ	√	
ระดับสูง		√
ระดับความเป็นปัจเจกนิยมของชุมชนชายแดน		
ระดับต่ำ		√
ระดับสูง		√
ระดับการหายไปขององค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น		
ระดับต่ำ	√	
ระดับสูง		√
ระดับความไม่เท่าเทียมในสังคมของชุมชนชายแดน		
ระดับต่ำ		√
ระดับสูง		√
ระดับความขัดแย้งและความรุนแรงทางสังคม		
ระดับต่ำ	√	
ระดับสูง		√
ระดับปัญหาทางสังคมของชุมชนชายแดน		
ระดับต่ำ		√
ระดับสูง		√
ระดับความผุกร่อนของความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรม		
ระดับต่ำ	√	
ระดับสูง	√	
ความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว(ในภาพรวม)*		
ระดับต่ำ	√	
ระดับสูง		√

ตารางที่ 62 ระดับการจัดการความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม จำแนกตามภาวะความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนไทย-ลาว (N=285) (ต่อ)

ปัจจัยภาวะความเสี่ยงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม	ระดับการจัดการความเสี่ยงฯ	
	ต่ำ	สูง
ระดับการสูญเสียระบบนิเวศน์และความหลากหลายทางชีวภาพ		
ระดับต่ำ		√
ระดับสูง		√
ระดับการพังทลายและการเปลี่ยนแปลงริมตลิ่ง และทางน้ำไหล		
ระดับต่ำ	√	
ระดับสูง		√
ระดับการเปลี่ยนแปลงคุณภาพน้ำของชุมชนชายแดน		
ระดับต่ำ	√	
ระดับสูง		√
ระดับการทำลายและการเสื่อมโทรมของป่าไม้ของชุมชนชายแดน		
ระดับต่ำ	√	
ระดับสูง		√
ระดับมลพิษและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม		
ระดับต่ำ	√	
ระดับสูง		√